

ŠIAULIUOSE SUSITIKĘ BALTIJOS ŠALIŲ MINISTRAI SUTARĖ STIPRINTI BENDRĄ GYNYBĄ

Gegužės 21 d. Karinių oro pajėgų Aviacijos bazėje Šiauliuose susitikę Baltijos šalių gynybos ministrai aptarė regiono oro gynybos klausimus bei galimą Baltijos šalių bendradarbiavimą ateityje įsigyjant tolumojo nuotolio salvinės raketų ugnies sistemas.

„Tai galėtų būti ilgalaikis naujas Baltijos šalių bendrų regioninių pajėgumų vystymo projektas“, – teigė krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas, akcentuodamas, kad regioninių pajėgumų vystymas didina mūsų regiono atgrasymą. Pabrėžta, kad šis projektas yra vertinimo stadijoje.

A. Anušauskas kartu su Estijos gynybos ministru Kaale Laanet ir Latvijos gynybos ministru Arčiu Pabriku susitarė koordinuoti Baltijos šalių veiksmus artėjant „Zapad 2021“ pratyboms bei paragino Rusiją ir Baltarusiją užtikrinti šių pratybų skaidrumą. Ministras vieningai pasmerkė Rusijos agresyvią politiką Ukrainos atžvilgiu ir sutarė koordinuoti veiksmus remiant Ukrainos pastangas siekti euroatlantinės integracijos.

Baltijos šalių ministrai

taip pat susitarė koordinuoti pastangas rengiantis NATO valstybių ir vadovų susitikimui. „Mus liūdina ir neramina Rusijos įtampos didinimo veiksmai regione. Sieksime vieningai pabrėžti tvirto transatlantinio ryšio ir kolektyvinės gynybos bei patikimo atgrasymo Aljanso rytiniame flange svarbą“, – akcentavo A. Anušauskas.

Bendrus projektus susitikimo metu aptarė ministrai pasveikino esminį proveržį stiprinant jūros stebėjimo pajėgumus Baltijos jūroje.

„Pagaliau pasiekėme, kad mūsų sistemos būtų suderintos ir jau galime keistis jūros paviekslo duomenimis. Tai išplečia jūros stebėjimo galimybes ir sudaro puikias sąlygas ankstyvam perspėjimui apie galimą grėsmę“, – pabrėžė A. Anušauskas.

Svečiai iš Latvijos ir Estijos gynybos ministerijų vizito Lietuvoje metu lankėsi Šiaulių aviacijos bazėje bei oro gynybos batalione, kur turėjo progą apžiūrėti Lietuvos kariuomenės įsigytą vidutinio nuotolio oro gynybos sistemą NASAMS.

Susitikimo metu ministrai

Iš kairės: Estijos gynybos ministras Kaale Laanet, Lietuvos krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas ir Latvijos gynybos ministras Arčis Pabriks.
A. Pliadžio / LR KAM nuotr.

tradiciškai pasirašė bendrą komunikatą. Jame įtvirtintos Baltijos šalių glaudesnio bendradarbiavimo sritys.

Lietuva šiemet pirmininkauja Baltijos šalių bendradarbiavimui gynybos ir saugumo srityje. Baltijos valstybės bendradarbiauja bendrai rengdamos karininkus Baltijos gynybos koledže, Baltijos NATO oro policijos, bendrų

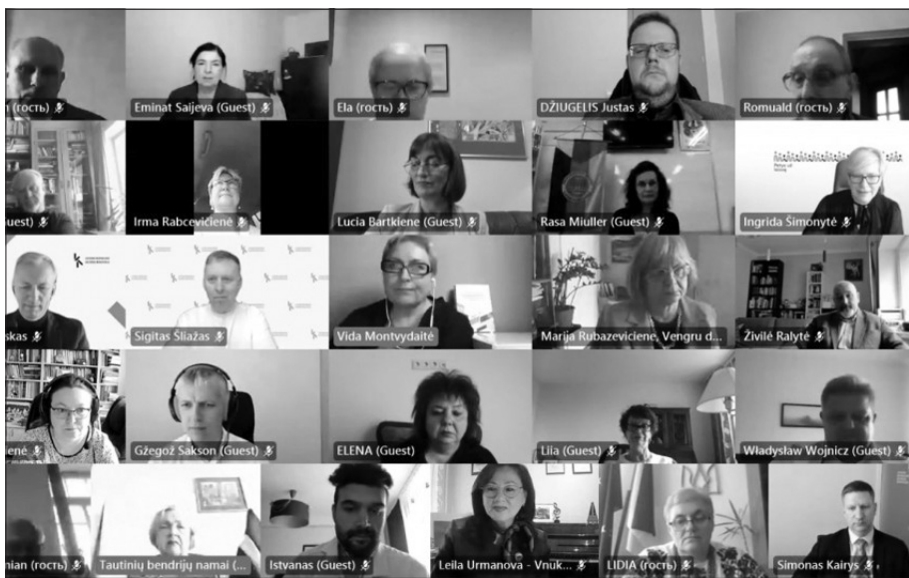
pratybų srityse. Intensyviai bendradarbiauja Baltijos šalių specialiųjų operacijų pajėgos. Tarp dabartinių regioninių prioritetų yra jūrinės aplinkos suvokimo gerinimas, oro gynybos pajėgumų vystymas. Taip pat vykdomas pajėgumų planavimo sinchronizavimas, koordinuojami bendri įsigijimai, rengiamos bendros pratybos, intensyviai ben-

dradarbiauja atskiros karinės pajėgos.

Du kartus per metus vyksta Baltijos šalių gynybos ministrų bei kariuomenių vadų ir jungtinių štabų viršininkų susitikimai. Taip pat reguliariai susitinka politikos direktoriai, oro, sausumos, jūrų, specialiųjų pajėgų vadai bei įvairaus lygio ekspertai.

LR KAM

PREMJERĖ: TAUTYBIŲ, RELIGIJŲ, TRADICIJŲ, KALBŲ ĮVAIROVĖ YRA LIETUVOS STIPRYBĖ

Lietuvos Ministrė Pirminkė Ingrida Šimonytė nuotoliniu būdu susitiko su tautinių bendrijų atstovais ir aptarė aktualius klausimus. Vyriausybės vadovė visas tautines bendruomenes pasveikino su šiandien (gegužės 21 d., – red.) minima Lietuvos tautinių bendrijų diena.

„Lietuva iš praeities paveldėjo daugiatautės valstybės išskirtinumą. Šiandien ji neįsivaizduojama be mūsų piliečių, kalbančių įvairiomis kalbomis, puoselėjančių savąsias tradicijas ir papročius.

Nuoširdžiai tikiu, kad daugiakultūris Lietuvos paveldas

įkvėps dirbti išvien, kad visi gyventume taikiai ir saugiai, kad tvirtėtų tarpusavio pagarba ir solidarumas. Tautybių, religijų, tradicijų, kalbų įvairovė yra Lietuvos stiprybė. Dar kartą sveikinu Jus su Tautinių bendrijų diena ir linkiu mums visiems toliau kurti pamatinėmis vertybėmis grįstą visuomenę“, – kalbėjo I. Šimonytė.

Vyriausybė įsipareigojo parengti Tautinių mažumų įstatymo projektą, anot I. Šimonytės, labai tikimasi visų politinių jėgų sutarimo, priimančių šį svarbų įstatymą Seime. Taip

pat yra numatyti veiksmai tautinių mažumų švietimo ir kultūros srityse: parengti ir įdiegti dvikalbio ugdymo modelį, užtikrinti sąlygas tautinių mažumų gimtosios kalbos mokymuisi, plėtoti tautinių mažumų kul-

tūrų įvairovės pristatymą ir aktualizuoti tautinių mažumų kultūros paveldą bei istoriją. Įgyvendinant šiuos Vyriausybės darbus, labai tikimasi ir Tautinių bendrijų tarybos atstovų įsitraukimo.

Premjerė pabrėžė, kad Tautinių bendrijų tarybos autoritetas ir gebėjimas telkti tautines bendrijas šiandien labai svarbus, prisidedant prie Lietuvos piliečių sveikatos ir gyvybės išsaugojimo, ir pakvietė tautinių mažumų organizacijų lyderius paremti vakcinacijos procesą – padrasinti abejojančiuosius skiepytis. LRV

LUKAŠENKOS REŽIMAS PAGROBĖ KELEIVINĮ LĒKTUVĄ

Š.m. gegužės 23 d. reisu FR4978 iš Atėnų į Vilnių skrido 171 keleivis, tarp jų – 94 Lietuvos piliečiai.

Lėktuvu skrido opozicinio „Nexta“ kanalo įkūrėjas, vienas iš opozicionierės S. Cichanouskajos štabo narių R. Protasevičius.

Atėnuose jis oficialaus vizito metu lydėjo S. Cichanouskają, apie savo vizitą skelbė informaciją socialiniuose tinkluose.

Lėktuvui skrendant virš Baltarusijos teritorijos, netoli Lietuvos oro erdvės, į orą buvo pakelti Baltarusijos naikintuvai „MiG-29“ ir sraigtasparnis „Mi-24“.

Jie nulydėjo lėktuvą į Minsko oro uostą, čia R. Protasevičius buvo išlaipintas.

Baltarusijos režimas teigia, kad gavo pranešimą apie lėktuve buvusį sprogmenį. Nutupdyti orlaivį įsakymą davė A. Lukašenka.

„Nexta“ teigia, kad R. Protasevičius pastebėjo į lėktuvą laipinamus įtartinus vyriškius, kurie yra KGB darbuotojai.

Jie lėktuve sukėlė konfliktą su įgula ir privertė lėktuvą leisti Baltarusijos teritorijoje.

Lietuvos prezidento patarėja A. Skaisgirytė teigia, kad incidentas panašus į KGB operaciją. LRT

(Daugiau 4 psl.)

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Prezidentas Gitanas Nausėda įteikė skiriamuosius raštus Lietuvos ambasadoriui Jungtinėse Tautose **Ryčiui Paulauskui** ir ambasadoriui prie Europos Tarybos **Andriui Namavičiui**, rašoma prezidentūros pranešime.

Apie pusantrų šimto žmonių, gegužės 22 d. susirinkę į akciją sostinės Vinco Kudirkos aikštėje, išreiškė paramą Palestinei. Mitingo dalyviai, laikydami Palestinos vėliavėles ir plakatus, skandavo „Laisvę Palestinei!“, aikštėje prie Vyriausybės buvo išdėlioti vaikų bateliai, simbolizuojantys per raketų antskrydžius gegužę Gazos Ruože žuvusius vaikus, taip pat kitų civilių aukas.

Lietuva pasitraukė iš Kinijos „17+1“ grupės ir ragina kitas ES šalis padaryti tą patį, *POLITICO* sakė Lietuvos užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis. Lietuvos užsienio reikalų ministras paragino ir kitas ES valstybes apleisti iniciatyvą. „Mūsų požiūriu, dabar tinkamas metas ES judėti nuo skaldančio „16+1“ formato prie vienijančio, todėl daug efektyvesnio, „27+1“ formato, – sakė G. Landsbergis. – ES yra stipriausia, kai visos 27 valstybės narės veikia vieningai su ES institucijomis.“

Seime į priekį juda pataisos dėl didesnių baudų už žiaurų elgesį su gyvūnais. Seimas po svarstymo pritarė tokioms Administracinių nusižengimų kodekso pataisoms, dar liko balsavimas dėl projekto priėmimo. Jomis siūloma, kad už Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo bei kitus gyvūnų gerovės reikalavimų pažeidimus nebeliktų įspėjimo – iš karto būtų taikoma bauda nuo 30 iki 120 eurų.

2020–2021 mokslo metų pradžioje Lietuvos mokymo įstaigose mokėsi ir studijavo 459 tūkst. mokinių ir studentų, arba beveik kas šeštas Lietuvos gyventojas. Besimokančiųjų skaičius mokymo įstaigose, palyginti su 2019–2020 mokslo metais, sumažėjo 0,6 tūkst., arba 0,1 proc. Demografija praretinota ir mokytojų gretas. Tokius duomenis pateikia Statistikos departamentas.

13 Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos frakcijos narių Seime pasirašė pareiškimą, kuriuo siūlo Partnerystės įstatymo klausimą spręsti referendumu. Kaip rašoma pareiškime, Konstitucijos 9 straipsniu įtvirtinta, kad svarbiausi valstybės bei tautos gyvenimo klausimai sprendžiami referendumu, todėl siūloma šį klausimą spręsti referendumo būdu.

Seime gegužės 21 d. įregistruotas Partnerystės įstatymo projektas, kuris įteisintų tiek vyro ir moters, tiek tos pačios lyties asmenų partnerystę. Kalbėdamas apie šį įstatymą, G. Nausėda pabrėžia, kad reikia ieškoti kompromisų tarp skirtingų jėgų, tačiau, pasak prezidento, jam svarbu, kad Konstitucijos 38 straipsnis nėra pažeistas.

Seime paskelbus apie naujos opozicinės Lietuvos regionų frakcijos steigimą, Mišrioje Seimo narių grupėje liko vos trys parlamentarai – Vytautas Bakas, Algirdas Butkevičius ir Domas Griškevičius. Į naują frakciją jungtis atsakė politikai tikino, kad šis darinys stokoja ideologinės vienybės, o darbas Mišrioje grupėje suteikia galimybę geriau atstovauti savo idėjoms, neįsipareigojant visą laiką balsuoti vieningai su opozicija. Klausimų politikams sukėlė ir Regionų frakcijos narių mintys apie naujos partijos steigimą. Lietuvos regionų frakciją sudarė devyni Seimo nariai Jonas Pinksus (frakcijos seniūnas), Rita Tamašunienė, Beata Petkevič, Česlavas Olševskis, Remigijus Žemaitaitis, Zigmantas Balčytis, Petras Gražulis, Valdemaras Valkiūnas, Andrius Palionis.

Farmacijos kompanija „Janssen Pharmaceutica NV“ pristatė į Lietuvą ketvirtąją vakcinų nuo koronaviruso (COVID-19) siuntą, kurią sudaro 4800 vakcinų dozių, rašoma Sveikatos apsaugos ministerijos pranešime. Iki šios dienos Lietuva gavo 16,8 tūkst. šio gamintojo vakcinų dozių, o gyventojų skiepijimui sunaudota 3,9 tūkst. dozių. Nauja vakcinų siunta bus paskirstyta savivaldybėms atsižvelgiant į prioritetinėms grupėms priklausančių nepaskiepytų gyventojų skaičių ir skiepijimo tempą. Taip pat daugiau vakcinų skiriama toms savivaldybėms, kuriose fiksuojamas didžiausias sergamumas COVID-19 liga.

Pernai gruodį darbą pradėjusi aštuonioliktoji Vyriausybė kol kas daugiausia dėmesio turėjo skirti COVID-19 pandemijai valdyti, sako premjerė **Ingrida Šimonytė**. Gruodžio 20 d. ji Seime pristatė 2020 metų Vyriausybės veiklos ataskaitą. Centro dešinės koalicijos premjerė sakė, kad gruodį šalyje pandemine situacija buvo itin pavojinga ir sudėtinga. Trečioji koronaviruso banga jau nebuvo tokia stipri. Anot jos, statistiškai vertinant atvejų mažėjimo tempas dabar yra labai panašus kaip ir sausio pradžioje, tačiau pagrindinis skirtumas – kad intensyviai vyksta skiepijimo procesas.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

JAV SIEKIA „NUSPĖJAMŲ“ IR „STABILŲ“ SANTYKIŲ SU RUSIJA

Antony Blinkenas (kairėje) ir Sergejus Lavrovas.

AP

JAV ir Rusijos diplomatijos vadovai gegužės 19 d. per pirmąjį judviejų susitikimą nuo prezidento Joe Bideno kadencijos pradžios bandė sumažinti šalių santykiuose tvyrančią didžiausią įtampą nuo Šaltojo karo pabaigos. Jie pareiškė esą pasirengę bendradarbiauti, tačiau pripažino, jog tarp abiejų pasaulio galių esama didžiulės prarajos.

Rusijos užsienio reikalų ministras Sergejus Lavrovas gegužės 19 d. derybas Reikjavike su JAV valstybės sekretoriumi Antony Blinkenu, surengtas prieš planuojamą prezidentų J. Bideno ir Vladimiro Putino susitikimą, apibūdino kaip „konstruktyvias“.

„Suprantama būtinybė išspręsti žalingą situaciją, susiklosčiusią Maskvos ir Vašingtono santykiuose pastaraisiais metais“, – sakė ministras žurnalistams. „Kliūčių labai daug, šalinti jas nelengva. Tačiau pajaučiau Antony Blinkeno ir jo komandos nusiteikimą tai daryti“, – kalbėjo S. Lavrovas.

Per beveik dvi valandas trukusias diskusijas A. Blinkenas išsakė „didžiulį Vašing-

tono susirūpinimą“ dėl Rusijos karių sutelkimo prie Ukrainos sienos, nors buvo paskelbta apie jų atitraukimą, nurodė Valstybės departamento atstovas spaudai. Valstybės sekretorius taip pat išsakė JAV nerimą dėl kalinamo Kremliaus kritiko Aleksejaus Navalno ir represijų prieš opozicijos organizacijas, pridūrė atstovas.

Nors persilaužimas nepasiektas, diskusijos buvo „produktyvios, konstruktyvios, pagarbios ir atviros“, žurnalistams sakė vienas amerikiečių pareigūnas.

Nuo pat atėjimo į valdžią sausio pabaigoje J. Bidenas didino spaudimą Kremliui. Kai kurie prezidento komentarai, pavyzdžiui, kai jis prilygino V. Putiną žudikui, sulaukė aštrios Maskvos kritikos. Toks Vašingtono tonas sudaro ryškų kontrastą politikai, kurios Kremliaus atžvilgiu laikėsi J. Bideno pirmtakas, kaltintas nuolaidžiavimu Rusijos vadui.

Derybų pradžioje A. Blinkenas sakė, kad „mūsų požiūriu, jei Rusijos ir Jungtinių Valstijų lyderiai galės dirbti bendradarbiaudami... pasaulis

bus saugesnė vieta“.

„Tačiau jei Rusija agresyviai veiks prieš mus, mūsų partnerius, mūsų sąjungininkus – mes atsakysime“, – įspėjo valstybės sekretorius ir pakartojo, jog Vašingtonas nori „prognozuojamų ir stabilų“ santykių su Maskva.

„Esame pasiruošę diskutuoti visais klausimais be jokių išimčių, jei matysime, kad diskusijos bus atviros ir paremtos abipusiu pasitikėjimu“, – atsakė S. Lavrovas.

Kremlius teigiamai įvertino Reikjavike įvykusių Rusijos užsienio reikalų ministro Sergejaus Lavrovo ir JAV valstybės sekretoriaus Antony Blinkeno derybų rezultatus, nors tolesnis abiejų šalių dialogas nebus lengvas, ketvirtadienį pareiškė rusų prezidento atstovas Dmitrijus Peskovas.

„Be abejo, tai yra teigiamas signalas. Be to, kaip sakė Lavrovas, pokalbis buvo konstruktyvus. Tai irgi yra įvykis, kuris nusipelnė teigiamo įvertinimo. Tačiau akivaizdu, kad šis procesas nebus lengvas. Iš tiesų susikauptė daugybė problemų“, – sakė D. Peskovas. **LRT**

Daugelyje pasaulio miestų tūkstančiai žmonių, solidarizuodamiesi su palestiniečiais konflikte su Izraeliu, išėjo į gatves. Palaikymo mitingasas Čikagoje š.m. gegužės 21 d. *Žvilės Gurauskienės nuotr.*

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150
 FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

1960 Town Dr., Naperville, IL 60565-2029

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
 19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78. Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$2.00. Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašyti rašinių nespausdiname.

KUR IŠDAVIMO RIBA?

Kai įsisiūbavus prezidento Rolando Pakso apkaltos procesui visuomenė buvo supažindinta su šio aukščiausio valstybės žmogaus padarytais pažeidimais, kitas prezidentas – Valdas Adamkus – paklausė: „Kur valstybės išdavimo riba“? Jei kas pamiršote, priminsiu tuos kaltinimus: 2003 m. prezidentas R. Paksas už suteiktą finansinę ir kitokią svarią paramą J. Borisovui (verslininkui, multimilijonieriui, buvusiam nušalintojo R. Pakso patarėjui ir vienam didžiausių rinkimų kampanijos rėmėjų) neteisėtai suteikė Lietuvos Respublikos pilietybę, sąmoningai leido J. Borisovui suprasti, kad dėl jo teisėsaugos institucijos atlieka tyrimą ir vykdo jo pokalbių telefonu kontrolę, taip pat R. Paksą kaltino, kad jis siekė įgyvendinti jam artimų privačių asmenų turinius interesus, naudojosi savo statusu duodamas nurodymus savo patarėjui, pasinaudojo tarnybine padėtimi, per teisėsaugos institucijas darė įtaką UAB „Žemaitijos keliai“ vadovų ir akcininkų sprendimams dėl akcijų perleidimo jam artimiems asmenims. Verta paminėti ir tai, ko nebuvo garsiai įvardinta kaltinimuose – pavyzdžiui, už paramą R. Paksui J. Borisovas reikalavo prezidento patarėjo rango, generolo laipsnio, ordino ir net tikėjosi tapti premjeru! Ir dar vienas svarbus dalykas: R. Pakso kampanija buvo gausiai finansuojama (politologų teigimu, dabartinės kampanijos net negalėtų lygintis su R. Pakso rinkimams skirtu finansavimu, nors ekonomikos lygis buvo gerokai žemesnis, o dėl esamos tvarkos lėšų skyrė ir užsienio kompanijos, kas savaime reiškė Rusijos kišimąsi). Reikia tik pasidžiaugti, kad tuometinė Lietuvos politinė sistema išlaikė šį brandos egzaminą, skirtingų pažiūrų politikams užteko išminties įžvelgti, kad prezidentas R. Paksas veikė ne dėl valstybės, bet vardan kitų interesų, todėl apkalta buvo patvirtinta, Rusijos įtakojamas R. Paksas buvo nušalintas nuo valdžios.

Tačiau tuo šio žmogaus politinis skrydis nesibaigė – jis tapo europarlamentaru, dar girdėjome apie jį skandalingoje prekybos poveikiu byloje, na, o paskiausiai, atrodytu, jau pasibaigus jo politinei karjerai, žiniasklaidoje Paksų pavardė nuskambėjo, kai ponias L. Paksienė iškvietė policiją, mat girtas vyras smurtavo, trumpai tariant, mušėsi. Atlėkė policija, greitoji medicinos pagalba (ji išvežė R. Paksą į ligoninę)..

Paradoksas, bet šį lakūną, „išskridusį“ iš Lietuvos Respublikos Prezidento posto, vėl pamatėme „Didžiąjame šeimos gynimo marše“! Šįkart jis praskrido virš „maršo“ dalyvių trijų lėktuvų grupe.

Galbūt kažkam kils klausimas – kam čia taip sureikšminu tą R. Paksą ir jo skrydį „maršo“ metu? Nesureikšminu, bet noriu pabrėžti minėtą V. Adamkaus klausimą – kur valstybės išdavimo riba? Ir šįkart šis klausimas skirtas kitiems politikams – R. Karbauskui, V. Uspaskichui, kurie artėjant „maršo“ datai viešai pareiškė palaikantys renginį. Kaip gegužės pradžioje socialiniame tinkle „Facebook“ rašė žurnalistas Romas Sadauskas, „aiškėja tikrasis spektaklio užsakovas ir mecenatas. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS) gegužės 4 d. vykusiame frakcijos posėdyje nusprendė, kad dalyvaus „Didžiąjame šeimos gynimo marše“, tačiau partijos pirmininkas Ramūnas Karbauskis pabrėžė, kad „iš anksto atsiriboja nuo galimų agresyvių ar neapykantą tam tikrų grupių atžvilgiu skatinančių mitingo

APIE TAUTINIŲ SIMBOLIŲ PERNAUDOJIMĄ, ARBA NETARK LIETUVOS VARDO BE REIKALO

Pastebėjau, kad seniau tautinių simbolių manifestacijos viešojoje erdvėje man keldavo tik teigiamas emocijas (išskyrus neonacių „kraujo ir žemės“ ideologija grįstus Kovo 11-osios paradus). Pastaraisiais metais tos emocijos tapo ne tokios vienareikšmės. Kur nors mieste pamatęs trispalvių ir vyčių santalką, gali būti beveik tikras, kad tai ne šiaip koks Lietuvos mylėtojų susibūrimas, o kažkas radikalaus...

Pavasario pradžioje dešimtmėte dukra, žvelgdama nuo Gedimino pilies kalno, atkreipė dėmesį į tirštą trispalvių sambūrį Katedros aikštėje ir rėkšmingus balsus. „Ten šventė?“ – paklausė ji. „Taip, turbūt kažkokia šventė“, – atsakiau, nors, tiesą sakant, taip nemaniau. Ten būta kovotojų prieš skiepus...

Lietuvos valstybės ir istorinėmis vėliavomis mojuoja visi – paminklų ir medžių gynėjai,

tam tikros istorijos versijos gynėjai, Europos Sąjungos nekentėjai, manantieji, kad vaikų apsaugos tarnybos grobia vaikus, ir prieštaraujantieji tyrimams kaupinių metodu. Savaitgalį vykusio Šeimos gynimo maršo metu, stebėdamas šimtus tokių plazdančių simbolių, klausiau savęs, ar *ok*, kai šie simboliai pasitelkiami partikuliariniams (grupiniams) tikslams legitimuoti, sieti šį projektą su istoriniu Sąjūdžiu, leisti daugeliui brangias to laiko dainas? Ar nėra pavojaus šiuos simbolius profanuoti ir pernaudoti? Klausiu retoriškai – nes manau, kad toks pavojus tikrai yra.

Visą laiką jutau, kad valstybės ir istorinė Lietuvos vėliavos turėtų būti demonstruojamos tik ypatingomis progomis, tėvynės vardas (kaip ir žodis „meilė“) tariamas su saiku. Kaip ir Dievo vardas – kad netaptų priešodžiu. Viena ir kita yra pa-

matiniai mūsų valstybės simboliai, keliantys stiprias emocijas ir asociacijas, be to, iš tikrųjų krauju ir ašaromis (džiaugsmo ir skausmo) aplaistyti, todėl naudoti juos kaip priedangą kiekvieną kartą „kovojuojant už tiesą“, paversti vienos grupės objektu yra, švelniai tariant, nekorektiška. Perfrazuojant kadaise pasakytus Jungtinės Karalystės premjero liberalo Davido Loydo George'o žodžius, vėliavos savinimasis yra didesnis nusikaltimas nei šaudymas į ją.

Būtent taip – nekorektiškai – elgėsi manipulytinių Šeimos maršo organizatorių įjautrinti dalyviai – mojuodami valstybine ir istorine vėliavomis, vaizduodami Sąjūdį ir bandydami pademonstruoti, esą maršas atstovauja gyvybiniam lietuvių tautos interesams (esą reikia ginti nuo homoseksualų tradicinę šeimą, kovoti prieš Konvenciją „dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos“, veik versti valdžią). Labiausiai ten būtų tikusi specialiai šiam renginiui sukurta atributika, bet, žinoma, tada būtų stipriai rizikuota nepagauti populiarumo bangos. Maršas praėjusį savaitgalį „pavyko“ tik todėl, kad organizatoriams pavyko sužadinti tautinius sentimentus.

Tautinių sentimentų žadinamas įtemptu metu šiaip jau nėra nekaltas žaidimas, nes emociškai sužadrinta visuomenė linkusi radikalizuotis. Tai puikiai žinojo įvairių šalių fašistai, naciai bei gi sovietai, sumaniai išnaudoję žmonių polinkį aukotis dėl aukštesnių tikslų. Taip pamažu sukuriama nykus juoda-balta pasaulis ir, galų gale, kartais pragaras kitiems. Kaip besidomintis Holokausto ir kitais genocidais, išgirdęs teiginius, jog visuomenei esą reikia nuo kažko gintis ar ginti, kad kokia nors žmonių grupė kenkia visuomenės moralei ir sveikatai, suklūstu. Nes nuo to ir prasideda radikalėjimas...

Paaugliškas jausmas elgtis priešingai, atmesti „tautinius sentimentus“, žinoma, tėra silpnybės akimirka. Paskui galvoji: „Pala, tai nejaugi, jei kas nors, tavo akimis, piktnaudžiauja tautiniais simboliais, tu turėtum jų atsakyti ar, pavyzdžiui, apriboti jų naudojimą? Lietuva kaip tik yra – ar turėtų būti – šalis, kurioje gera gyventi visiems, kad čia egzistuoti daug „normalumų“. Štai tokią Lietuvą man reprezentuoja trispalvė, ir jokioje kitoje gyventi nesinorėtų – tik tokioje, kuri grindžiama asmens laisvės (ir asmeninės atsakomybės) principu, atviros ir socialiai jautrios visuomenės idėja.

(Nukelta į 4 psl.)

dalyvių pasisakymų“. Tai galima buvo numatyti iš anksto, net ir nežinant sąsąj tarp maršo organizatorių ir Šešėlių valdovo. Tas pats modelis buvo taikytas per Dirvožemio referendumą, kai organizatoriumi buvo pastatytas Pranciškus Šliužas, dabar - nebrangus aktorius Artūras Orlauskas-Zakarauskas. „Tradicinės šeimos“ ir vėlyvojo sovietmečio kolūkiečių gyvenimo būdo gynimo nuo globalizacijos naratyvas visada buvo ir liko LVŽS ideologijos ašimi.”

Taigi, atsirado politikų, kurie palaiko renginį, iš esmės nukreiptą prieš Lietuvos valstybę! LRT. Lt tyrimų komanda atliko išsamų tyrimą, kuriame gražiai susidėlioja „maršo“ organizatorių ryšiai ir atsiskleidžia iš esmės jų antivalstybinė veikla, deja, demokratijos sąlygomis galinti prisidengti žodžio laisve. Ne vienas iš šių organizatorių VSD grėsmių valstybės saugumo ataskaitose minimi kaip asmenys, platinantys antivalstybinę propagandą, jie arba finansuojami priešišku Lietuvai jėgų organizacijų, arba yra jų dalis. Gaila, tarp šių asmenų pavardžių nefigūruoja nei R. Karbauskio, nei V. Uspaskicho pavardė, bet jų pareikšti palaikymo pareiškimai patys kalba už save... Beje, neteko girdėti, kad būtų nušvilptas bent vienas kalbėtojas (tai padaryti žadėjo LVŽS vadas), matyt, tiko ir jis pats, ir jo kalbos. Vienas iš kalbėtojų yra ypač įdomus: tai vokiečių europarlamentaras Bernhard Zimniok, pasakęs kalbą „maršo“ dalyviams Vingio parke. Apie jį papasakojo europarlamentarė Rasa Juknevičienė: „Tai partijos Alternatyva Vokietijai (AfD) atstovas, priklausantis V. Putino draugų sparnui. Jo partija pasisako už sankcijų Rusijai atšaukimą, Europarlamente AfD atstovai priklauso kraštutinių dešiniųjų euroskeptikų politinei grupei. Joje yra ir prancūzų Marinos Le Pen partija, kurios atstovai lankosi okupuotame Kryme ir Donbase. Pateikiu faktus apie „Maršo“ oratoriaus B. Zimniok balsavimus EP dėl rezoliucijų apie Rusiją, Baltarusiją, Sausio 13-ąją. Juose atsispindi esminės vertybinės balsavusiųjų nuostatos. Visuose balsavimuose jis buvo PRIEŠ arba SUSILAIKĖ, tai yra, buvo Kremliaus pusėje.

Turėtume žinoti, kas konkrečiai iš organizatorių jį pakvietė? Latvių gatvė, aišku, plojo. Tik priminsiu, kad Lietuvos Respublikos Prezidentas kalbėjo šio veikėjo draugijoje.”

Visgi apima nelinksma nuotaika, pagalvojus, kad jei tokią politinę galią R. Karbauskis su V. Uspaskichu būtų turėję ir per R. Pakso apkaltos procesą, greičiausiai Kremliaus projektas „R. Paksas – prezidentas, J. Borisovas – premjeras“ būtų pavykęs, ir nei NATO, nei ES „mums negrasintų“, anot „kremliaus maršo“, įvykusio gegužės 15 d. dalyvių ir oratorių. Liūdina ir tai, kad palaipsniui Lietuvai priešiškos vidaus jėgos „perimė“ tautai brangius simbolius – Trispalvę, Vytį, Gedimino stulpus... Na ir visiška tragedija yra daugybės šiaip jau padorių žmonių nesugebėjimas suprasti, kas per žmonės organizuoja ir ko jie siekia tokiais „maršais“! Juk negalima sekti paskui kiekvieną, nutvėrusį Trispalvę ir rėkiantį „Už Lietuvą“, nors jam iš kišenės „koloradkė“ kyšo.

Kęstutis Šilkūnas

VILNIUJE SURENGTA ŽMOGAUS TEISIŲ GYNĖJO IR NOBELIO TAIKOS PREMIJOS LAUREATO ANDREJAUS SACHAROVO GIMIMO ŠIMTMEČIUI SKIRTA KONFERENCIJA

Dešimtąją tarptautinę konferenciją, skirtą žmogaus teisių gynėjo ir Nobelio Taikos premijos laureato Andrejaus Sacharovo gimimo 100-mečiui paminėti, pradėjo LR užsienio reikalų viceministras Mantas Adomėnas.

LR URM

Gegužės 13 dieną Vilniaus rotušėje vyko dešimtoji tarptautinė konferencija, skirta žmogaus teisių gynėjo ir Nobelio Taikos premijos laureato Andrejaus Sacharovo gimimo

100-mečiui paminėti.

Pradedamas konferenciją užsienio reikalų viceministras Mantas Adomėnas pažymėjo, kad A. Sacharovo įsitikinimas, jog taika, pažanga ir

žmogaus teisės yra tarpusavyje susiję, išlieka aktualus ir šiandien. „Deja, mes ir toliau stebime akivaizdžius pilietinių laisvių, žodžio laisvės ir žmogaus teisių apribojimus

visame pasaulyje, taip pat ir mūsų kaimynystėje. Lietuvos užsienio reikalų ministerija palaiko A. Sacharovui skirtos konferencijos, dar žinomos kaip „Sacharovo klausymai“, atnaujinimo idėją Lietuvoje. Reikia naudotis šio didžio žmogaus palikimu kaip įkvėpimo šaltiniu naujoms kartoms Europoje ir visame pasaulyje, ypač dabar, kai pilietinis aktyvumas, žmogaus teisės ir demokratija susiduria su naujais iššūkiais“, - teigė M. Adomėnas.

Konferencijos dalyvius taip pat pasveikino Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius, poetas, profesorius, vienas iš 1976 metais įsteigtos Lietuvos Helsinkio grupės, kuri buvo pirmoji žmogaus teisių organizacija Lietuvoje, steigėjų Tomas Venclova. Nuotoliniu būdu į konferencijos dalyvius kreipėsi A. Sacharovo anūkė Marina Sakharov-Liberman, kuri pabrėžė savo senelio, kaip žmogaus teisių gynėjo, iškilus fizikos mokslininko bei nepaprastos asmenybės, vaidmenį bei pasidalino jo šiltais

prisiminimais apie Lietuvą.

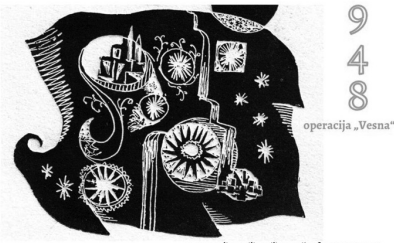
Konferencijos metu buvo diskutuojama apie 1975 metų Helsinkio susitarimus, ne tik suformavusius Europos bendradarbiavimo ir saugumo pagrindus, bet ir įtvirtinusius pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms tarpvalstybiniuose santykiuose principus. Šie susitarimai vėliau paskatino žmogaus teisių stebėjimo (Helsinkio) grupių kūrimąsi sovietinio bloko šalyse, taip pat ir Lietuvoje. Pranešimus skaitė profesoriai Michaelas Morganas, Timothy's Gartonas Ashas ir A. Sacharovo įduka Tatiana Yankelevich kiti žinomi tarptautiniai pranešėjai.

Konferencija – Vytauto Didžiojo universiteto A. Sacharovo demokratijos plėtros tyrimų centro organizuojamų Nobelio premijos laureato Andrejaus Sacharovo 100-mečio renginių ciklo ir daugiametės programos „Atgaivinant Helsinkio dvasią 2020-2025“ programos, kurią remia ir Užsienio reikalų ministerija, dalis.

LR URM

1948 M. OPERACIJA „VESNA“

ŠALČIO GĖLĖS LANGE 1

Šiomet minime 80-ąsias 1941 metų masinio Lietuvos gyventojų trėmimo į Sibirą metines. Trėmimai buvo vykdomi ne vienerius metus.

1948 m. gegužės 22-23 dienomis sovietų okupantai įvykdė operaciją „Vesna“, kurios metu iš Lietuvos išstremtas didžiausias skaičius žmonių – net 40 002, daugiausia darbstūs ūkininkai (planuota išstremti 48 000 žmonių, tačiau nesurinkus į sąrašus įtrauktų šeimų buvo tremiamos saugumiečių ir kolaborantų parinktos arba tiesiog tuo metu po ranka pakliuvusios šeimos). Operaciją vykdė apie 41 500 rusų atsiųstų ir vietos saugumiečių, karininkų, kareivių, milicininkų, strībų ir sovietinių aktyvistų.

Tremtiniams pagerbti ir tragiškiems įvykiams atminti projektas „Šalčio gėlės lange“ kviečia pasiklausyti 1948 metų trėmimo liudininku tapusio aštuoniolikmečio Utenos gimnazisto Algimanto Katičiaus dienoraščio ištraukų iš knygos „Tremtinio užrašai“ (leidėjas VŠĮ „Pamėginčius“). Pasiklausyti galima surinkus nuorodą: <https://youtu.be/o15ZRwy1ry0>

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba. Projekto partneris Kaišiadorių viešoji biblioteka biblioteka.

<https://youtu.be/o15ZRwy1ry0>

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba. Projekto partneris Kaišiadorių viešoji biblioteka biblioteka.

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba. Projekto partneris Kaišiadorių viešoji biblioteka biblioteka.

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba. Projekto partneris Kaišiadorių viešoji biblioteka biblioteka.

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba. Projekto partneris Kaišiadorių viešoji biblioteka biblioteka.

<https://youtu.be/o15ZRwy1ry0>

(Atkelta iš 3 psl.)

APIE TAUTINIŲ SIMBOLIŲ PERNAUDOJIMĄ, ARBA NETARK LIETUVOS VARDŲ BE REIKALO

Tokia visuomenė kuriama ne patetiškais maršais, parodijuojančiais Sąjūdį (tai, kas vyko 1987–1989 m., buvo susiję su konkrečia istorine situacija ir yra nepakartojama!), „vėliavavimais“, bet kasdieniu rūpinimusi viešuoju gėriu ir pagarba kitiems. GPU Lietuvoje seniai nėra, yra tik mūsų pavargusio proto sukurtos pabaisos, pusiau artikuluotas Gėrio troškimas, noras priklausyti „normaliesiems“ ir kai kurių asmenų – vulgariųjų šio maršo įkvėpėjų – revanšo siekis. Pabandykite įsivaizduoti šį hepeningą be tautinės simbolikos, įsiklausydami tik į retoriką, ir pamatysite, kad tai tebuvo paviršutiniškumo šou.

Zigmas Vitkus, istorikas, humanitarinių mokslų daktaras

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO GITANO NAUSĖDOS PAREIŠKIMAS

Šiandien Baltarusijos režimui pavaldžios tarnybos prievarta nutūpdė Minske keleivinį lėktuvą, skridusį reisu į Vilnių. Pirminiais pranešimais, Baltarusijos režimo pajėgos sulaukė į Vilnių skridusį Baltarusijos opozicijos atstovą Romaną Protasevičių, kuris gyvena

ir dirba Lietuvoje turėdamas nacionalinę vizą.

Reikalauju, kad Baltarusijos režimas nedelsiant paleistų sulaikytą asmenį ir leistų jam tęsti kelionę į Vilnių. Kreipiuosi į NATO ir ES sąjungininkus kviesdamas nedelsiant reaguoti į Baltarusijos režimo keliamą grėsmę

tarptautinei civilinei aviacijai. Tarptautinė bendruomenė turi skubiai imtis veiksmų, kad panašūs incidentai nebegalėtų pasikartoti. Apie tai kalbesiu jau rytoj Briuselyje prasidėsiančioje Europos Vadovų Taryboje.

Prezidento komunikacijos grupė, 2021-05-23

LUKAŠENKOS REŽIMAS UŽGROBĖ LĖKTUVĄ KAIP SOMALIO PIRATAI

Aliksandro Lukašenkos režimo tarnybos užgrobė iš Atėnų į Vilnių skridusį lėktuvą kaip Somalio piratai, pakeldami karinį naikintuvą ir pažeisdami visas įmanomas tarptautinės aviacijos taisykles, sako Baltarusijos opozicijos lyderės Sviatlanos Cichanouskajos patarėjas Franakas Viačiorka.

„Baltarusijos žurnalistas Romanas Protasevičius skrido iš Atėnų į Vilnių tuo pačiu reisu, kaip kad prieš savaitę skrido ir pati S. Cichanouskaja,“ – žiniasklaidai įvykio detales gegužės 23 d. pasakojo F. Viačiorka.

Anot jo, jei S. Cichanouskaja irgi būtų buvusi lėktuve, taip pat būtų sulaikyta. „Jie pakėlė karinį naikintuvą MiG-29, Baltarusijos

dispečeris nurodė laineriui pakeisti kryptį ir skristi į Minsko oro uostą neva dėl kažkokios kilusios užminavimo grėsmės. Tuomet Minske buvo vykdoma pakartotinė keleivių patikra, tikrinamas laineris ir keleiviams išeinant iš lėktuvo R. Protasevičius buvo sulaikytas, – sakė F. Viačiorka.

Anot jo, „Nexta“ ir daugelio kitų nepriklausomų baltarusiškų informacinių kanalų redaktorių žurnalistą R. Protasevičių Minske sulaukė kriminalinė policija.

Anot F. Viačiorkos, pakėlus karinį naikintuvą perimant keleivinį lėktuvą buvo pažeistos visos įmanomos tarptautinės civilinės aviacijos taisyklės ir

procedūros.

„Jie kaip Somalio piratai užgrobė lėktuvą, – sakė opozicijos vadovės patarėjas.

Baltarusijos žiniasklaidoje pasirodė informacija, kad sprendimą dėl „Ryanair“ lėktuvo nutūpdymo Minske priėmė asmeniškai Aliksandras Lukašenka.

Naujienu agentūra „Intrefax“ šią informaciją gegužės 23 d., sekmadienį paskelbė remdamasi vieno iš Baltarusijos telegram-kanalų šaltiniais A. Lukašenkos spaudos tarnyboje. Agentūra taip pat nurodo, kad A. Lukašenkos pavedimu keleivinio lėktuvo lydėjimui buvo pakeltas naikintuvas MiG-29. Jis šiuo metu laukia, kol bus baigtos būtinos patikros procedūros ir turėtų lydėti keleivinį lėktuvą iki Lietuvos sienos. **LRT**

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSienio REIKALŲ MINISTERIJĄ IŠKVIESTAS BALTARUSIJOS LAIKINIS REIKALŲ PATIKĖTINIS

Gegužės 23 dieną į Užsienio reikalų ministeriją iškvieistas Baltarusijos laikinasis

reikalų patikėtinis ir jo pareikalauta nedelsiant paleisti visus lėktuvo keleivius ir įgulą.

Visa tolesnė informacija bus teikiama per Užsienio reikalų ministeriją. **LR URM**

SEINUOSE APTARTAS PASIRENGIMAS PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESUI

Gegužės 20 dieną Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas susitikime su Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos pirmininke Ingrida Vaznelyte ir jos nare Rita Vaina aptarė pasirengimą artėjančiam XVI Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui, kuris prasidės virtualiai birželio 19 d. Šis forumas šiemet turėjo įvykti Punske, tačiau dėl pandemijos sumanymas negali būti įvykdytas. Bet pasaulio lietuvių jaunimas Punske ketina susirinkti 2022 m. vasarą.

Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga už mėnesio pradedančiam Pasaulio lietuvių

jaunimo kongresui parengė siurprizą – išleido komiksą „Pyraganos“. Juo siekiama ne tik įamžinti lietuviams svarbius istorinius įvykius, bet taip pat moderniu būdu supažindinti ir pasaulio lietuvių jaunimą su Punsko, Seinų ir Suvalkų kraštu, jo istorija bei etninių žemių lietuvių kultūrinio paveldu.

Leidiny bus išsiųstas lietuvių jaunimui, gyvenančiam įvairiose pasaulio valstybėse. Tai yra tarsi simbolinis kvietimas kitais metais atvykti į Punkską.

Komikso leidybą rėmė LR užsienio reikalų ministerija.

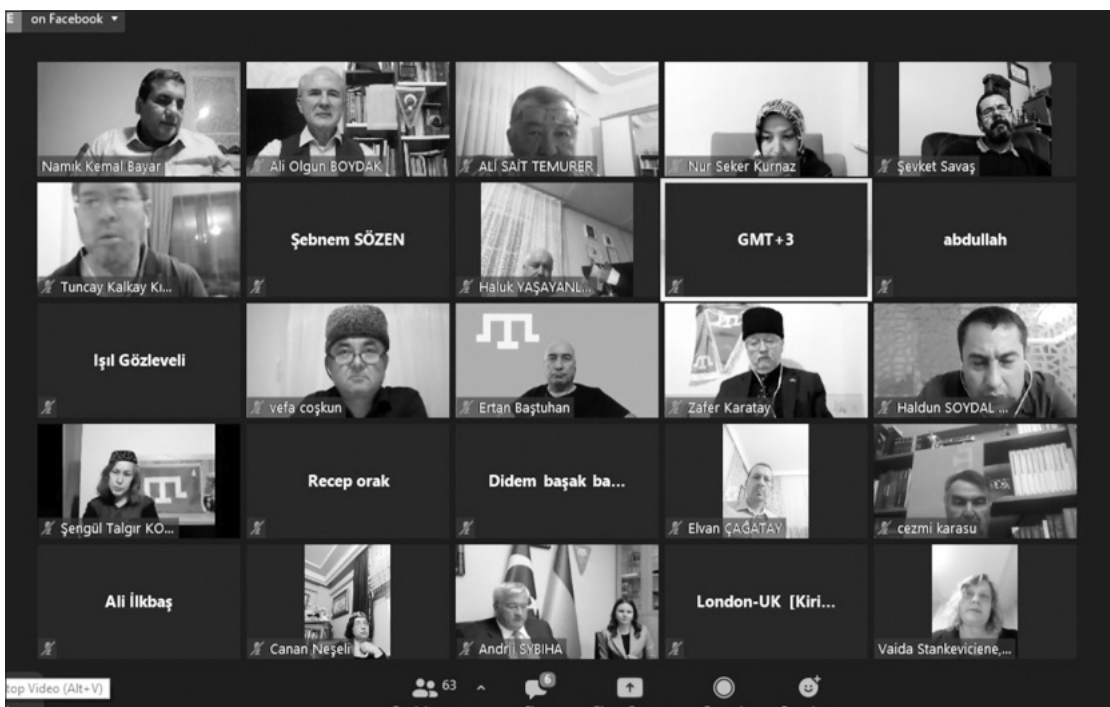
LR URM

XVI Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui skirtas leidinys „Pyraganos“ ir suvenyrai.

LR URM

TURKIJOJE PAMINĖTOS KRYMO TOTORIŲ MASINIŲ TRĖMIMŲ 77-OSIOS METINĖS

Nuotolis renginys, skirtas paminėti 77-ąsias Krymo totorių deportacijos metines.

LR URM

Gegužės 18 dieną Lietuvos ambasados Turkijoje laikinoji reikalų patikėtinė Vaida Stankevičienė kartu su Ukrainos ambasadoriumi Andrii Sybiha dalyvavo nuotoliniame renginyje, skirtame paminėti 77-ąsias Krymo totorių deportacijos metines. Renginį organizavo Turkijos Krymo totorių pilietinės visuomenės organizacija.

V. Stankevičienė ragino renginio dalyvius dažniau viešai prisiminti tragišką istorinę praeitį, kurią Krymo totoriai ir Lietuvos žmonės patyrė sovietų režimo metais, kad

jaunoji karta pažintų savo istoriją ir kad niekas negalėtų jos perrašyti. Lietuvos atstovė taip pat pareiškė paramą Ukrainos teritoriniam vientisumui ir suverenumui. Minint šią datą, paskelbtas bendras Liublino trikampio – Ukrainos, Lietuvos ir Lenkijos – užsienio reikalų ministrų pareiškimas, išplatintas ir turkų kalba.

Renginyje dalyvavo ir savo mintimis dalinosi Krymo totoriai, gyvenantys įvairiuose Turkijos miestuose, JAV, Rumunijoje, Norvegijoje, Lenkijoje, Jungtinėje Karalystėje. 1944 metų gegužės 18 die-

na sovietinis režimas Krymo totorius nusikalstamai ištrėmė iš jų istorinės tėvynės – Krymo – į Sibirą, Uzbekistaną ir kitus tolimus Rusijos regionus. Vien pirmaisiais deportacijos metais mirė beveik pusė visų ištrėmtų Krymo totorių. Iki pat 1989 metų jiems buvo draudžiama grįžti į tėvynę, buvo vykdoma tikslinga kalbinė ir kultūrinė Krymo totorių asimiliacija.

Krymo totorių tragedija pasikartojė 2014 metais, kai Rusijos Federacija užgrobė ir neteisėtai aneksavo Krymo pusiasalį – neatsiejamą Ukrainos dalį.

LR URM

LIUBLINO TRIKAMPIO UŽSienio REIKALŲ MINISTERŲ BENDRAS PAREIŠKIMAS STALINO NURODYMU VYKDYTOS KRYMO TOTORIŲ DEPORTACIJOS 77-ŲJŲ METINIŲ PROGA

Šią liūdną dieną Ukrainos, Lietuvos ir Lenkijos žmonių vardu reiškiame nuoširdžią užuojautą Krymo totoriams. Su giliu liūdesiu ir gėla prisimename nekaltas 1944 m. įvykdyto genocido aukas ir pagerbiame jų atminimą.

Gegužės 18 – oji yra viena iš tragiškiausių praėjusio šimtmečio datų. Stalino totalitariniam režimui deportavus dešimtis tūkstančių Krymo totorių, jie atsidūrė visiško sunaikinimo grėsmės akivaizdoje. Daugelis ištrėmtųjų žuvo, likusiems buvo uždrausta grįžti į tėvynę – Krymą. Buvo siekiama visus asmenis priverstinai asimiliuoti, kad atsirastų „naujoji sovietinė visuomenė“. Tačiau, laimei, jie priešinosi.

Todėl, šiuo metu, Kijevas, Vilnius ir Varšuva iš visų jėgų stengsis viešinti istorinius faktus ir užtikrinti tinkamą tarptautinį jų vertinimą.

Deja, praėjus septyniems dešimtmečiams po šio siaubingo nusikaltimo, mūsų karta vėl stebi praeities įvykių pasikartojimą.

Laikinai okupavusi Krymą, Rusija ėmėsi naujų represijų prieš Krymo totorių bendruo-

menę. Krymo totoriai vėl susiduria su žmogaus teisių pažeidimais. Jie yra persekiojami dėl savo įsitikinimų, religijos ir dėl nepritario Ukrainos okupacijai. Uždrausta Krymo totorių tautinio parlamento Medžliso veikla, vykdomas persekiojimas, diskriminacija. Tokie Rusijos, kaip okupacinės valdžios, veiksmai yra nepriimtini šiandieniniame pasaulyje ir reikalauja tinkamo tarptautinės bendruomenės atsako.

Veiksmingiausias atsakas - Krymo pusiasalio okupacijos nutraukimas. Mūsų valstybių vyriausybės kartu su partneriais toliau sieks atkurti pagarbą tarptautinei teisei ir Ukrainos suverenitetą Kryme. Be abejo, patikimiausias ginklas šioje kovoje - solidarumas su Krymo totoriais ir pasaulio žmonių vienybė siekiant bendro tikslo.

2021 m. rugpjūčio 23 d. Kijeve vyks inauguracinis Tarptautinės Krymo platformos viršūnių susitikimas, sustiprinsiantis mūsų pastangas šioje srityje.

Tikimės parengti aiškų pasaulio bendruomenės veiksmų planą, padėsiantį pasiekti tikslą - nutraukti laikiną Rusijos okupaciją ir atkurti Krymo totorių teises.

Esame įsitikinę, kad bendros pastangos ir tarptautinis solidarumas prisidės prie Krymo išvadavimo nuo Rusijos okupacijos, o taip pat prie Krymo totorių teisių ir laisvių atkūrimo Ukrainos Kryme.

LR URM

Poškonių kaime pavadinta Gintaro Žagunio vardu. 2001 m. Poškonyse atidengta paminklinė lenta. 2004 m. lapkričio 19 d. Gintaro Žagunio žūties vietoje Krakūnų kaime atidengtas granito paminklas (skulptorius V. Gylikis).

LR KAM

MINĖTOS PIRMOJO ŽUVUSIO ATKURTOS NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS VALSTYBĖS PAREIGŪNO 30-OSIOS ŽŪTIES METINĖS

Gegužės 19 d. minėtos pirmojo atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės pareigūno, pasieniečio **Gintaro Žagunio 30-osios žūties metinės**. Minėjimo ceremonija vyko Vilniaus Antakalnio kapinėse: ant G. Žagunio kapo gėles padėjo krašto apsaugos viceministras Žilvinas Tomkus, Lietuvos kariuomenės Gynbos štabo viršininkas brg. gen. Mindaugas Steponavičius ir

Valstybinės sienos apsaugos tarnybos atstovai, artimieji. Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai gėles padėjo Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės vardu. Maldos žodį tarė kapelionas Algirdas Toliatas.

Gegužės 19 d. G. Žagunio pagerbimo ceremonijos vyko ir pasieniečio žūties vietoje Krakūnų kaime, Šalčininkų r. – aidėjo atminimo salvės,

padėtos gėlės prie paminklo žuvusiam pasieniečiui. Vilniaus Arkikatedroje bazilikoje aukos Šv. Mišios už Gintarą Žagunį.

Gintaras Žagunis – pirmasis, atkūrus Lietuvos Nepriklausomą valstybę, tarnybos vietoje eidamas tarnybines pareigas žuvęs valstybės pareigūnas-pasieniečio. Jis gimė 1957 m. birželio 20 d. Pakruojo rajone, Rozalimo miestelyje, Zenono Žagunio ir Aldonos

Žagunienės (Pinkevičiūtės) šeimoje.

Gintaras Žagunis apdovanotas Krašto apsaugos departamento padėkos raštu. Po mirties apdovanotas Vyčio Kryžiaus I-ojo laipsnio ordinu, Šaulių žvaigždės ordinu, Sausio 13-osios atminimo medaliu.

Įamžinant pirmojo po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo žuvusio pasieniečio atminimą Vilniaus rinktinės užkarda

NEPATOGI TIESA**NUTYLĖTA HOLOKAUSTO ISTORIJA – RAUDONOJO MELO IDEOLOGŲ IR SOVIETŲ PARTIZANŲ NIEKŠYBĖS FONE**

Violeta Rutkauskienė

III dalis

Kauno ir Vilniaus geto sovietiniai partizanai Trakuose su Ilja Erenburgu (pirm. eilėje centre), 1954 m. Tarp jų matome: P. Beneliūną išdavusią Mašą Endlin (pirmoje eilėje trečia iš kairės), jos vyrą sovietų partizaną ir aukštą NKVD bendradarbį – Nehemią Endliną (antroje eilėje ketvirtas iš kairės). Kauno muziejaus Archyvų vedėjas raudonasis partizanas E. Zilberis (pačiame viršuje antras iš dešinės).

Holokausto muziejaus Vašingtone nuotr.

Padedant P. Baleniūnui skulptorius P. Rimša dar suspėjo padaryti „Vargo mokyklos“ gipsines formas. Vėliau jau Nepriklausomybės laikais išsaugotos formos leido atgaminti pačią sunaikintą skulptūrą ir vėl atstatyti Karo muziejaus sodelyje. Mes, muziejininkai pasirūpinome, kad tam įvykiui jamžinti būtų išleistas Lietuvos pašto ženklas (idėja priklauso šio straipsnio autorei).

Slėptuvė kasė ir nacių „koloborantas“

1943 m. pavasarį P. Baleniūnas prie savo namų pradėjo kasti duobę, vaikams sakydamas, kad čia laikys bulves. Pradžioje kasė vienas, paskiau padėdavo draugas, vardu Viktoras (greičiausiai – kompozitorius Kuprevičius – Vytauto Didžiojo kultūros muziejaus sekretorius). Prie jų dažnai prisidėdavo Dievainis Galaunė, to paties muziejaus direktoriaus sūnus, kuris atėdavo apsirengęs vokiška uniforma. Savo vaikams P. Baleniūnas pasakojo, kad Dievainis G. dirba vertėju nacių komendantūroje ar Gestape, nes labai gerai moka kalbėti vokiškai. Vėliau už šią „talką“ vokiečiams Dievainis Galaunė sulaukė NKVD dėmesio, kas galbūt ir turėjo įtakos jo ankstyvai mirčiai 1947 metais.

Pats P. Baleniūnas su šeima gyveno skurdžiame namelyje Žaliakalnyje. Vieta buvo vadinama „Brazilka“. Karo metu į Brazilką užklysdavo rusų belaisviai, prašydami duonos,

Eigulių taku iš Vilijampolės geto užkopydavo žydai, kurie savo daiktus mainydavo į maistą: duoną, bulves, vaistus.

Bet muziejininko vaikai pradėjo pastebėti, kad atklydę žydai lieka nakvoti. Jie pradžioje nesupratę kur. Vėliau jiems buvo parodyta ir paaiškinta neišduoti niekam slėptuvės. P. Baleniūnas slėptuvę buvo įrengęs stipriai užmaskuotą ir saugiai. Pradžioje išties patekdavai į bulvių rūšį, po to koridoriu į didesnę patalpą, kur buvo sukalti gultai. Mirtino pavojaus atvejui, P. Baleniūnas padarė jiems slėptuvę už gultų, į kurią patekti galėjai atstūmęs medinę sieną. Pradžioje slėptuvėje apsigyveno Izidorius (Josifas) Indichšteinas su žmona ir kūdikiu, vėliau jie iš geto parsigabeno savo senutę motiną. Čia atėdavo ir nakvodavo I. Indichšteino žmonos sesuo Meri/Maša su vyru N. Endlinu – abu raudonieji partizanai. Kitus žydus P. Baleniūnas priglaidavo muziejuje. P. Baleniūno sūnus žurnalistui A. Dargiui paminėjęs jo namuose saugotų Laznikų, Grinblatų ir Levikų pavardes. Vėliau išsiaiškinta, jog čia kurį laiką, pabėgę iš likviduojamo geto, virš Jonavos gatvės Žaliakalnyje, pas kažkokį muziejaus sargą slapstėsi K. Sandlerienė-Gelmanienė ir jos sesuo S. M. Remigolskienė. Vėliau jos buvo perkeltos į Karo muziejaus bokštą, ir ten išbuvo iki kol atėjo Raudonoji armija. K. Gelmanienė paliudijusi, kad prieš ateinant rusams

bokšte tuo metu slėpėsi apie 32 pabėgėliai. Už gelbėjimą muziejaus sargas nereikalavęs jokios paramos ar atsilyginimo. Tasai sargas, anot K. Gelmanienės, pats gana originaliai veikdamas, aprūpindavo bėglius produktais. Jis važinėdavo po Kauną ir apylinkes su skelbimu ant dviračio, kad renka lėšas fronte sužeistiesiems vokiečių kariams. Už gautus ir suaukotus pinigus pirkė duoną pabėgėliams iš geto. Išsigelbėjusios K. Gelmanienės liudijimu, kaip rašo žurnalistas A. Dargis savo tyrime, už tokią paramą vokiečių fašistams muziejaus sargas tuoj po karo buvo NKVD suimtas, nuteistas ir ištremtas į Šiaurę, ten ir mirė.

Kitus geto bėglius muziejaus konservatorius P. Baleniūnas buvo išslapstęs po visą Vytauto Didžiojo muziejų. Pasak muziejaus direktoriaus P. Galaunės po 1944 m. liepos 5-os, prasidėjus galutinei geto naikinimo akcijai ir ėmus deginti pastatus, nelaimėliai ištrūkę iš liepsnų, persikėlę per Nerį pagalbos ieškojo P. Baleniūno namelyje, o paskiau buvo slepiami muziejuje net direktoriaus kabinete, kur saugumo sumetimais P. Galaunė buvo suvežęs savo biblioteką. Kiti buvo įkurdinti paties konservatoriaus dirbtuvėse. Dar kiti, kaip jau girdėjote, Karo muziejaus varpinėje. Dar viena grupė buvo slepiama po jau straipsnio pradžioje minėtos Auditorijos laiptais.

Kartą, lankant muziejų dviem aukštiesiems Gelelsko-

misariato pareigūnams, pasigirdo kūdikio riksmas, sklindantis iš muziejaus užkabarių. Vokiečiams tai sukėlė įtarimo ir jie pradėjo domėtis iš kur muziejuje vaikai. Įsiterpęs P. Baleniūnas paaiškino, kad per bombardavimus sudegus jo nameliui Žaliakalnyje, jis su šeima laikinai prisiglaudė muziejuje. Tikrumoje pravirko slepiamos žydės kūdikis.

Išdavikai

Kauno išvadavimo iš nacių diena P. Baleniūnui ir jo šeimai buvo tragedijos ir skausmo pradžia. 1944 m. rugpjūčio 1 d., kaip žurnalistui pasakojė jaunesnysis muziejaus seniūnų konservatoriaus Prano Baleniūno sūnus Rimantas, jų namuose netikėtai pasirodė SMERČ žaliakepuriai, kuriuos atsivedė raudonoji partizanė Maša/Merė Endlinienė, slėptojo Izidoriaus (Josifo) Indichšteno žmonos sesuo. Daug nesiaiškinę su savimi jie išsivedė P. Baleniūną, o jo namelyje netrukus prasidėjo naktinės kratos. Sunkvežimiu enkevedistai išsivežė visas muziejininko knygas ir kitą turtą, nuo P. Baleniūno žmonos rankos nuėmė vestuvinį žiedą, liepė išsisekti auskarus, o išeidami dar iškraustė stalčius ir pasiėmė sidabrinus įrankius. Prašytis pagalbos žmona nubėgo pas muziejaus direktorių P. Galaunę, bet ir ten jau buvo pradėję lankyti čekistai, ieškodami jo sūnaus Dievainio, to paties „nacių koloboranto“, kuris vokiečių uniforma apsirengęs atėdavo pagelbėti kasant slėptuvę, vėliau pasisukti dėl slepiamų geto kankinių saugumo. Gelbėdamasi P. Baleniūno žmona skubiai susiėmusi vaikus ir paskutinius daiktus pasitraukė iš Kauno, apsistojo pas senelius Šiauliuose.

Netrukus sužinota, kad Smerčo tardytojams prieš jos vyrą liudijo ne tik išgelbėtasis Izidorius (Josifas) Indichšteinas, jo žmonos sesers vyras raudonasis partizanas Nahumas/Nachemia Endlinas, bet ir visi artimiausi kaimynai. Vėliau besislapstančią šeimą suradusi Chana Laznik patvirtino, kad P. Baleniūną tikrai įskundė I. Indichšteinas ir sovietų partizanas N. Endlinas. Tai liudija ir netikėtai atrastoji baudžiamoji P. Baleniūno byla, šiuo metu saugoma Lietuvos Ypatingajame archyve. Nors byloje yra atskirų išgelbėtų žydų liudijimai apie P. Baleniūno suteiktą pagalbą, Smerč teismo tokie faktai neįrodino. Muziejaus seniūnų konservatoriui P. Baleniūnui NKVD – Smerč teismas atseikėjo 15 metų kalėjimo, tačiau Šiaurėje jis buvo pasmerktas iki gyvos galvos. Jo pase buvo antspaudas, draudžiantis registruotis bet kurioje Lietuvos vietoje.

Dori išgelbėtieji žydai, su-

žinoję apie P. Baleniūno sunkią dalį, bandė jam pagelbėti. Į Šiaurę siuntė siuntinius, rėmė Lietuvoje likusią šeimą. Grinblatas, po karo dirbęs sovietų saugume, mėgino tarpininkauti dėl reabilitavimo, bet sugebėjo vos žmonai išrūpinti leidimą aplankyti vyrą Šiaurėje, o po kiek laiko ir pačiam P. Baleniūnui trumpas atostogas į Lietuvą. Tačiau P. Baleniūnas sugrįžęs po šitų atostogų atgal į tremties vietą ilgai negyveno, mirė 1965 m. sausio 15-os naktį. Palaidotas senosios Vorkutos kapinėse, kapas iki mūsų dienų neišlikęs. Tokius tyrimo faktus pateikia žurnalistas A. Dargis.

Išdavikų vardai

1996-aisiais P. Baleniūno bylą archyve netikėtai „atkasė“ archeologas G. Zabiela. Ilgai buvo galvota, kad byla neišlikusi, gal net sudeginta Eismunto „krematorijoje“, nes priklausė prie itin slaptų bylų kategorijos. Ant bylos užsilikę sovietų saugumiečių užrašai rodo, jog byla buvo nuolat tikrinama: - 1966-1967; 1976-1977; 1982-1983 metais. Kaip matosi, net po P. Baleniūno mirties, praėjus kone 20-čiai metų, muziejininkas dar kėlė nerimą, dar buvo kai kam pavojingas. Pasak archeologo G. Zabielos, byla P. Baleniūnui buvo sudaryta gan skubotai, vietomis neįskaitoma, iškraipytos pavardės, vardai, adresai, pilna nepatikrintų faktų, gandų, apkalbų. Byla patvirtina, kad iš tikrųjų P. Baleniūną įskundė tie, kuriuos jis išgelbėjo nuo mirties ir slėpė savo namuose. Prieš jį liudijo I. Indichšteinas ir raudonasis partizanas Nahumas/Nachemia Endlinas. (ką liudijo šie veikėjai sužinosime kiek vėliau). Prieš jį liudijo net artimiausi kaimynai Nazarova, Masliakova, Belyj. Sologubas teigė, kad 1941 m. birželį P. Baleniūnas šaudęs į Raudonosios armijos besitraukiančius karius, o vieną net sužeidęs į ranką. T. Leonovas teigė, kad jis 1941 m. birželio sukilimo dienomis aprūpino ginklais sukilėlius, o birželio 26-ąją pastebėtas Vytauto prospekte su šautuvu. Kaip jau žinome, ko gero tuo pačiu senovišku iš muziejaus fondų??? Losenia Berta Osipova paliudijo, kad 1941 m. kilus karui, P. Baleniūnas su kitais partizanais per stogą įlipo į jos butą ieškodami komunistų ir žydų...” (bylos psl. 89). Būta ir kitų kaltinimų, kuriuos muziejininkas neigė. Jam buvo bandoma prikabinėti ir „garsiąją“ Lietūkio/KGB garažo bylą. „Smerč“ tardytojas bandė inkriminuoti ryšius su gestapu ir net kaltino jį surengus raudonojo teroro parodą Karo muziejuje.

(Bus daugiau)

PASAULIO LIETUVIŲ CENTRE – KASMETINĖ PAVASARIO MUGĖ

Šiūmetė pavasario mugė sukviėtė gausų būrį dalyvių ir svečių.

Živilės Gurauskienės nuotr.

Gegužės 16 dieną, Bažnyčiai švenčiant Kristaus žengimo į Dangų iškilmę, kuri minima keturiasdešimt dienų po Velykų, Lemonte, Pasaulio lietuvių centre (PLC), po Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos bažnyčioje kunigo Vaido Lukoševičiaus SJ aukojamų šv. Mišių, išeivijos lietuviai rinkosi

į kasmetinę pavasario mugę.

Priekiniame PLC kiemelyje po atviru dangumi šiūmetė pavasario mugė sukviėtė gausų būrį dalyvių ir svečių pasitikti vasaros. Šventės metu, džiuginant puikiu oru, susirinkusieji mėgavosi gera nuotaika ir vaišinosi karštais patiekalais ir lietuvišku alu-

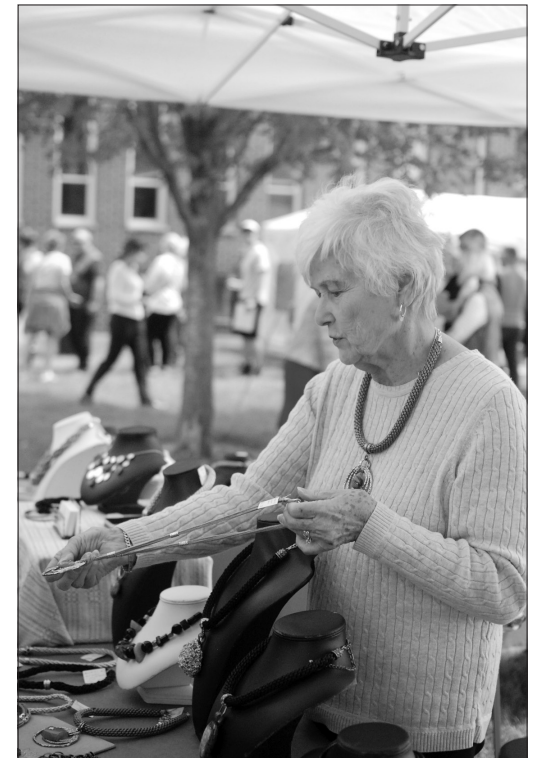
mi, o Zenono Gailiaus gyva akordeono muzika linksmino ir kvietė šokti.

Renginio metu kalbinta juvelyriniais dirbiniais prekiauvusi Otilija Kasparaitis tikino, kad ši, po ilgos pertraukos menininkus subūrusi mugė, buvo ypač laukiama, ir besidomintiesiems jos dirbiniais pristatė naują

savo kolekciją – kumihimo, japoniška pynimo, technika pintas apyrankes ir kaklo papuošalus, komponuojant gintarą su sidabru.

„Tai pirmoji iš keturių šiais metais numatytų mugių, – kalbėjo šventę organizavusi PLC lėšų telkimo koordinatorė Diana Aleknaitė, – joje dalyvavo penkiasdešimt prekiautojų įvairiais meno dirbiniais, kepiniais bei paslaugomis.

Sulaukėme apie 600 svečių. Renginio metu vyko loterija 50/50: parduota bilietų už 840 dol., pusę šios sumos, 420 dol., laimėjo Linda Gehrt iš „Des Planes“. Padėkojusi už puikų bendradarbiavimą visiems susirinkusiems šventės dalyviams,

Menininkė Otilija Kasparaitis pristatė naują savo dirbinių kolekciją. Živilės Gurauskienės nuotr.

svečiams ir savanoriams, renginio organizatorė priminė, jog ir vasaros mugė jau ne už kalnų, ir liepos 18 dieną visi bus vėl laukiame PLC kiemelyje.

„Dirvos“ korespondentė Živilė Gurauskienė, el. p. dirva.press@gmail.com

Po ilgos pertraukos menininkus subūrusi mugė buvo ypač laukta. Živilės Gurauskienės nuotr.

Renginio svečius varpelių skambesiu pasitiko Lietuvių dailės muziejaus galerijos „Siela“ direktorė Asta Zimkus. Živilės Gurauskienės nuotr.

KRISTAUS ŽENGINAS Į DANGŲ

Šiandien švenčiame Kristaus žengimo Dangun šventę. Iš Evangelinių pasakojimų žinome, kad Prisikėlęs Jėzus ne tuojau žengė Dangun, bet liko su mokiniais dar keturiasdešimt dienų.

Taigi iš viso Jėzus praleido šešias savaites, todėl ši šventė dar vadinama Šeštinėmis. Gali atrodyti, kad Jėzus, žengdamas Dangun, kažkaip atitolo nuo mūsų, atitolo nuo šio pasaulio, kad Jo nebėra šalia taip, kaip buvo anksčiau, Jam esant su apaštalais. Bet taip atrodo tik iš pirmo žvilgsnio.

Jei Jėzus įžengė Dangun ir atsisėdo dangiškojo Tėvo dešinėje, tai dar nereiškia, kad Jo nebėra tarp mūsų. Evangelijoje girdime Jėzaus kvietimą ir raginimą, kad mokiniai toliau tęstų Jo pradėtą darbą: „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją visai kūrinijai“.

Apie Jėzaus tolesnį buvimą

mūsų pasaulyje kalba ir Jo pažadas tiems, kurie įtikės Juo, juos lydės ženklai kaip antai: „mano vardu jie išvarinės demonus, kalbės naujomis kalbomis, ims plikomis rankomis gyvates ir, jei išgertų mirštamų nuodų, jiems nepakenks. Jie dės rankas ant ligonių, ir tie pasveiks“.

Kitais žodžiais tariant, Jėzus toliau tęs savo misiją per tuos, kurie Jį įtikės, ir savo malone globos ir saugos visus, kurie tęs Jo pradėtą darbą.

Taigi Šventoji istorija dar ir šiandien tebevyksta, kaip vyko prieš du tūkstančius metų, kai Jėzus vaikščiojo su apaštalais. Ir jos paskutinis puslapis bus užverstas tik Paskutinio teismo dieną, kai Jėzus ateis teisti gyvųjų ir mirusiųjų.

Ir tai, ką Jėzus pažadėjo žengdamas Dangun, pildosi dar ir šiandien – mes matome Jėzaus stebuklus tiek Lurde,

tiek Fatimoje. Ir dar daugiau – žmonių sielose. Dar ir šiandien ne vienas žmogus gali tarti su Marija: „Didžiųjų dalykų padarė man Visagalis!“ (galbūt tarp tų žmonių esame ir mes).

Kai švenčiame Kristaus žengimo Dangun šventę, turime atsiminti ne tik tai, kad Šventoji istorija toliau tęsiasi ir kad Jėzus yra su mumis, bet ir tai, kad mes patys esame Kristus.

Kiek kartų per dieną ar savaitę mes prisimename, kad patys esame Kristus? Juk Kristus, žengdamas Dangun, priėmė dar ir kitą kūną, nuaustą iš žmonių, kurį vadiname Bažnyčia.

Vienas mąstytojas yra pasakęs, kad Bažnyčia tikrąją to žodžio prasme yra pratęstas Jėzaus Įsikūnijimas. Ir iš tiesų, mes Bažnyčią vadiname mistiniu Kristaus kūnu, į kurį kiekvienas iš mūsų esame jausti kaip to mistinio kūno gyvi nariai.

Čia man prisimena vieno

garsaus praeito amžiaus Ročesterio arkivyskupo Fultono Šyno mintis: „Kristaus Amžinybės negali riboti laikas, ir jo visur buvimo neriboja ežerai ar kalnai. Amerika, Azija, šaltoji Šiaurė ir audringi Pietūs, mąstantys Rytai ir veikiantys Vakarai – visos pasaulio šalys turi regėti jo būtį, jausti jo meilę, gerti jo gydančią gaivą.“

Ir kaip tai gali įvykti, kaip visi pasaulio kraštai ir visi amžiai gali pajusti gyvą Jėzaus veikimą – tik per Jėzų įtikėjusį žmogų, per mus.

Kai Jėzus žengė Dangun, mes ne okupavome Jo vietas ir Jo paties nepakeitėme, o tik dar labiau tapome Jo lūpomis, kai skelbiame Jo skelbtąjį Žodį, mes tapome dar stipresnėmis Jo kojomis, kai nešame Jo atneštą taiką ir ramybę, mes tapome dar jautresne Jėzaus širdimi, kai atleidžiame kitiems taip, kaip Jis atleisdavo.

Ir kuomet mes aukojame

duoną ir vyną, prisimindami Jėzaus meilės auką, kartu prisimename, kad Jėzaus aukoje dalyvauja ir mūsų kūnai, ir mūsų gyvenimai, kurie ant altoriaus pavirsta pasaulį perkeičiančia duona (įvykiu).

Ir iš tiesų taip yra – mes galime tik stebėtis, kiek daug krikščioniškoji meilė perkeitė šį pasaulį, kiek daug ligoninių, mokyklų, socialinių centrų ir tarptautinių nepelno siekiančių organizacijų veikia ir išsilaiko krikščioniškosios meilės dėka.

Ir noriu pabaigti šv. Augustino mintimi, kurią jis išsakė viename iš savo pamokslų: „Sveikinkite vienas kitą ir dėkokime Dievui, kad esame ne tik krikščionys, bet Kristus. Stebėkimės ir džiaukimės, kad esame pasidarę su Juo viena. Vientisą Kristų sudarome: Jis – galva, ir mes – nariai“.

Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos bažnyčios kunigas Vaidas Lukoševičius SJ

XXVII KNYGOS MĖGĖJŲ DRAUGIJOS 90-METIS, ARBA APIE 27 KNYGOS ŠVENTĘ „LAIKAS GYVENA KNYGOSE“ KAUNE

„Liktužė“ šv. Jurgio bažnyčioje.

Gedimino Zemlicko nuotr.

Ženklūs atmintinomis datomis 2021-ieji. Svarbūs jie ir Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną minintiems, XXVII knygos mėgėjų draugijai, kuri mini įkūrimo 90-metį. Šv. Mišiomis prasidėjo šventė šv. Jurgio bažnyčioje. Knygnešiai, laisvos spaudos kūrėjai ir platintojai, anapilin iškeliaavę jau Atkurtosios draugijos nariai pagerbti šventose Mišiose, kurias aukojo teologijos mokslų dr., XXVII knygos mėgėjų draugijos narys kunigas Saulius

šventė skirta draugijos įkūrimo 90-mečiui.

Džiugu, kad po ilgoko laiko, atvėrus viešąsias erdves, XXVII knygos mėgėjų draugija, talkinant šv. Jurgio bažnyčios gvardijonui, teologijos dr. Sauliui Pauliui Bytautui, galėjo pakviesti į susitikimą ir paminėti garbingą jubiliejų.

Bažnyčioje surengtos parodos, skirtos draugijos narių ekslibrisams, leidiniams pristatyti. Antroji paroda skirta XXVII knygos mėgėjų drau-

mintys gali atversti svetainės www.27knygosmegejai.lt puslapius, kur talpinama konferencijos medžiaga, nuorodos į parodas, iškilų asmenybių sveikinimai.

J.E. LR Prezidentas **Gitanas Nausėda** – bibliofilas, draugijos garbės narys – prasmingais žodžiais sveikino draugijos narius, šventės dalyvius. Sveikinimo žodžius atsiuntė europarlamentaras, draugijos narys prof. **Liudas Mažylis**, Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkė, Šveicarijos lietuvių knygų klubo, šiais metais mininčio 20-metį pirmininkė, LUMA garbės narė **Jūratė Casperisen**. Džiugu, kad draugijos veikla matoma, žinoma ir valstybės institucijoms. Lietuvos Respublikos kultūros ministro patarėjas **Sigitas Šliažas**, ilgametis Kauno kultūros skyriaus vedėjas, daug kartų dalyvavęs knygos šventėse, šį kartą atvežė kultūros ministro padėkas iškiloms ir nusipelnusiems draugijos nariams ir bendražygiams, rėmėjams. Šį kartą dėmesio sulaukėme ir iš miesto savivaldybės mero **Visvaldo Matijošaičio**, padėkomis įvertinusio draugijos narius, kurių dėka išskirtiniais darbais reprezentuojamas Kaunas, Lietuva. Miesto savivaldybei atstovavo miesto ceremonmeisteris **Kęstutis Ignatavičius**. Asociacijos „Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugija“ vadovė **Kristina Giedraitienė** ir asociacijos „Didžiosios Kunigaikštystės Atminties rūmai“ kancleris **Artūras Giedraitis** atminimo medalius ir sveikinimus įteikė draugijos pirmininkei Daliai Poškienei ir pavaduotojui, Pasaulio lietuvių centro vadovui **Vladui Kubiliui**.

LDK atminties rūmų apdovanojimą įteikia Artūras Giedraitis.

Gedimino Zemlicko nuotr.

Paulius Bytautas OFM.

Atkurtojoje draugijoje - 27 nariai, simboliška, kad Kauno folkloro klubo „Liktužė“ (meno vadovė Jūratė Svidinskienė, klubo prezidentas Sigitas Šamborskis) nešini 27 žvakėmis, kurios nuo Altoriaus pleveno viso renginio metu, dovanojo giesmes ir dainas.

Jau 27 metus, gegužės 7 d. Kaune, kitose LR vietose - bibliotekose, muziejuose vyko tradicinės knygos šventės, skirtos Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dienai, iškilims knygnešiams, laisvos spaudos kūrėjams ir platintojams. Šiais metais knygos

gijos atkūrimo iniciatyvinės grupės nariams ir vienam iš signatarų - **Staniuliui Vidmantui** - garsiam bibliofilui, šiais metais netikėtai palikusiam knygius, šeimą, kurios diagnozė buvo bibliofilija. Parodoje eksponuojamos fotografijos iš susitikimų, knygų sutiktuvų, parodų bei išleistas knygos. Parodas rengė ir pristatė **Perpetua Dumšienė**, **Dalia Poškiene**, PLC dizainerė **Virginija Jokubkaitė**. Parodos veiks iki birželio 1 d. ir tiek miesto žmonės, tiek svečiai galės susipažinti su XXVII knygos mėgėjų veikla. Išsamiau apie šią analogų neturinčią draugiją besido-

parodas gyvai galima aplankyti Kaune, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio muziejuje, kur veikia paroda 3 x 9 = 27. Parodą ir videofilmą pristatė M. N. Čiurlionio muziejaus vedėja **Violeta Karmalavičienė**. Muziejuje saugojama garsioji vieno iš draugijos įkūrėjų Pauliaus Galaunės spinta, prieškarinio ir jau atkurtosios draugijos leidiniai, archyvai. Pristatydama parodą, Violeta Karmalavičienė supažindino su parodos priešistorė: 1940 metais prasidėjus sovietinei okupacijai Lietuvoje draugija, kaip ir daugelis organizacijų, buvo uždaryta, jos turas išsklaidytas: rankraščiai perduoti Kauno universiteto rankraštynei, biblioteka su 247 knygomis, graviūros ir jų

leidimo srityje nuveikta nemažai. Išleista puikios poligrafinės kokybės leidinių, pelniusių aukščiausius apdovanojimus tarptautinėse parodose: 1933 m. atskiru leidiniu pasirodė „XXVII knygos mėgėjų įstatai ir reguliavimas“, V. K. Jonyno „Vaižganto portretas“, „XXVII knygos mėgėjų metraštis“ (pirmas tomas), 1935 m. – Viktoro Petravičiaus iliustruota liaudies pasaka „Gulbė – karaliaus pati“, 1937 m. Paryžiaus pasaulinėje moderniojo meno ir technikos parodoje apdovanota Gran prix (Didžiojo prizų), o Mečislovo Bulakos iliustruota Jono Biliūno „Liūdna pasaka“ - aukso medaliu. 1937 metais išėjo ir antrasis „XXVII knygos mėgėjų metrašči“ tomas.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, draugija atkurta

Artūras ir Kristina Giedraičiai įteikia apdovanojimą Valdui Kubiliui, XXVII KMD pirmininkės pavaduotojui, PLC vadovui.

Gedimino Zemlicko nuotr.

kultūros muziejui, archyvas, korespondencija, veiklos dokumentai, susirinkimų protokolai – Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekai.

XXVII knygos mėgėjų draugija, gyvavusi 1930-1940 metais, paliko ryškų pėdsaką Lietuvos kultūriniam gyvenime. Idėja apie Lietuvos bibliofilų draugiją kilo karo istorikui, pulkininkui leitenantui, karinės spaudos redaktoriui Vytautui Stepnaitiui, susirašinėjusiam su bibliografe, kultūros veikėja Marija Mašiotaitė-Urbšienė, tuo metu dirbusia ir gyvenusia Paryžiuje. Priimti ir patvirtinti draugijos įstatai, pirmasis visuotinis susirinkimas vyko 1931 metų sausio 27 dieną. Pirmajame draugijos gyvavimo laikotarpyje reikšmingu įvykiu tapo 1933 m. M. K. Čiurlionio galerijoje draugijos pastangomis surengta dailiosios knygos paroda, kurioje buvo eksponuotos XVIII - XIX a. pradžios lietuviškos knygos.

Nors draugija veikė tik trumpą laiką (iki panaikinimo), tačiau dailiosios knygos

1993 m. birželio 27 dieną. Iniciatoriai – Kauno miesto ir zonos centrinės profsąjungų bibliotekos direktorė Dalia Poškiene, Kauno bibliofilas, bukinistas Vidmantas Staniulis, pedagogas Romas Adomavičius, prof. Alfredas Smailys, kolekcininkas Ričardas Venckus, karininkas Artūras Šablauškas, teisininkas, pirmasis draugijos pirm. Vytautas Raudeliūnas. Draugija tęsia pirmąją veiklą, išleisti jau 6 Metraščiui tomui, rengiamos tarptautinės konferencijos, parodos.

Nepaprastai plati ir išsami Alvydo Surblio, Kauno apskrities viešosios bibliotekos vyr. bibliotekininko, pagarsėjusio straipsniais ir TV laidomis apie Kauną ir kauniečius, knyga „Tarpukario 27 knygos mėgėjų draugijos leidiniai bei jos narių asmeninių bibliotekų autografuotos knygos Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje“. Didelė dalis prieškarinio draugijos narių asmeninių bibliotekų rinkinių saugojama šioje bibliotekoje, kur dar veikia ši paroda.

(Nukelta į 9 psl.)

(Atkelta iš 8 psl.)

**XXVII KNYGOS MĖGĖJŲ
DRAUGIJOS 90-metis**

Pirmieji dokumentai apie XXVII knygos mėgėjų draugijos įkūrimą ir veiklą nuo 1931 iki 1940 metų, kada, kaip ir visoje Lietuvoje veikusios pažangios organizacijos buvo uždarytos, saugoma Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje. Būsimo knygos muziejaus kūrėja, dr. Alma Braziūnienė – parodos ir tekstų autorė, redaktorius dr. Artūras Judžentis, kiti komandos nariai (Audronė Steponaitienė, Eglė Steponaitytė) parengė parodą pavadinimu „Dirbti lietuviškai knygai“. Trumpai pristatyta paroda, o plačiai susipažinti galima šioje nuorodoje nurodytu adresu.

<http://eparodos.mab.lt/sxxvii-knygos-megejai-1930-1940-dirbti-lietuviskai-knygai>.

Parodos tikslas – pralabinti iš pirmo žvilgsnio nereikšmingus dokumentus (matysite protokolų, sąskaitų, kvitų, kvietimų, atvirlaiškių, raštelių ir pan.). Jie prabyla po 90 ir daugiau metų ir liudija itin kryptingą, intensyvią ir įdomų kasdienį tarpukario Kauno bibliofilų gyvenimą pagal aiškias jų pačių susikurtas taisykles. Ekspozitai (be kelių išimčių) – iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomo XXVII knygos mėgėjų archyvo (LMAVB RS F59). Beveik visi rodomi pirmą kartą. Jie išplečia (ir kai kur patikslina) XX amžiaus ketvirtą dešimtmečio Lietuvos kultūrinio gyvenimo panoramą. Parodoje pasakojama apie draugijos narius, jų veiklos kasdienybę, leidybą – kaip ypač svarbų draugijos veiklos barą, draugijos likvidavimo aplinkybes.

Apsilankiusieji tiek virtualioje parodoje, tiek Mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, išgirs dr. Almos Braziūnienės pasakojimą apie bibliofilų draugiją, veikusią Kaune 1930-1940 metais. Jos tikslai, kaip skelbė įstatai – „kultivuoti dailiąją knygą ir jos pamėgimą Lietuvoje“. Draugija propagavo elitinę bibliofiliją: turėjo nustatytą narių skaičių (ne daugiau kaip 27), skyrė dėmesio

Konferencijos pradžia.

Gedimino Zemlicko nuotr.

numeruotiems bibliofiliniams leidiniams (išleido 10 leidinių, tapusių leidybos pavyzdžiu).

Parodos autoriai lankytojams pateikia klausimus ir į juos atsako, kaip, pvz., „Ar žinote, kiek Vaižgantui atsiėjo 1931 metų narystė „XXVII knygos mėgėjų“ draugijoje? O kiek kainavo ažuolyne knygų spinta XX a. ketvirto dešimtmečio Kaune (šiuo metu eksponuojama Nacionaliniame M. K. Čiurlionio muziejuje prie parodos), tai - garsioji *Pauliaus Galaunės spinta*. Daugiau ar mažiau nei Paryžiuje 1300 egzempliorių tiražu išspausdinti medžio raižiniai? O gal smalsu, kaip Vytautas Steponaitis rinkosi popierių „XXVII knygos mėgėjų metraščio“ trečiam tomui? Šie ir dar daug kitų klausimų bei atsakymų – naujoje parodoje apie XXVII knygos mėgėjus – elitinę bibliofilų organizaciją, veikusią Kaune 1930–1940 metais.

Atkurtosios draugijos rūpestis, kaip ir pirmąkart - nepamiršti knygos žmonių, Lietuvos raštijos pradininkų. Kilnia misija užsiima draugijos narys, Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės pirmininkas **Sigitas Šamborskis**. Jo iliustruotas pranešimas skirtas pirmosios lietuviškos knygos autoriui, jo 500 metų jubiliejaus minėjimui ir pastangoms, sutelkus valstybės institucijas, visuomenines organizacijas surasti M. Mažvydo kapą ir susigrąžinti

Lietuvai.

Simboliška šventėje buvo ir tai, kad visus 27 metus, visas šventes vedė aktorius **Petras Venslovas**, šiais metais į programą įpynęs Vytauto Mačernio eiles.

Kaune įkurta ir Kaune atkurta XXVII knygos mėgėjų draugija plačiai žinoma Sankt Peterburgo bibliofilams, Lenkijoje, Izraelyje, JAV, kur gyvena garsūs filatelijos „tėvas“ **Jonas Variakojis**.

Apie atkurtosios draugijos darbus ir dienas pirmininkė Dalia Poškienė ir pavaduotojas Valdas Kubilius pateikė gausią iliustracinę medžiagą ir žodinę informaciją.

XXVII Knygos mėgėjų draugija tęsia pirmąkart veiklą. Draugija atkuriamą iniciatyvių knygų - Vidmanto Staniulio, Ričardo Venckaus, prof. Alfredo Smailio, Artūro Šablauskio ir kitų.

Draugija atsikūrė ir veikė tuometinėje Kauno m. ir zonos profsąjungų centrinėje bibliotekoje. Ten gimė pirmosios Knygos šventės, skirtos Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dienai, vaikų knygos šventės. Kurį laiką šie projektai vyko su Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešąja biblioteka. Nuo 2015 metų vaikų knygos šventės vyksta A. Matučio gimtinėje Zomčinėje, įrašomos į Tarptautinio poezijos pavasario festivalio programą.

Draugija tapo tarptautine. Jos narių tarpe - žymus ekslibrisistas Stanislovas Gasiūnas iš Sankt Peterburgo,

Jubiliejinis tradicinis J.Gulbinienės iškeptas tortas – įneša Vladimiras Beresniovas ir Juozas Rimkus.

Gedimino Zemlicko nuotr.

Sigitas Birgelis iš Punsko, „Aušros“ leidyklos direktorius.

Nuo pirmųjų knygų švenčių išleista apie 30 įvairių leidinių – parodų katalogų. Dalis jų – kartu su V. Kudirkos viešąja biblioteka, Vidmanto Staniulio knygynu.

Svarbiausi leidiniai - Metraščiai. Jų išleista III, IV, V, VI ir rengiamas šiais metais septintasis tomas.

Surengta 5 tarptautinės konferencijos: Šveicarijoje, Ciuriche, Kaliningrade (Karaliaučiaus) krašte, Sankt - Peterburge, Lenkijoje (Punske), Kaune.

Draugijos nariai – 2 Vaižganto premijos laureatai – Alfas Pakėnas, Perpetua Dumšienė, 3 Gabrielės Petkevičaitės-Bitės medalio „Tarnaukite Lietuvai“ medalininkai – Gediminas Zemlickas, Domas Akstinas, Dalia Poškienė.

Tarptautinį pripažinimą pelno dail. Vladimiras Beresniovas, kiti nariai už nuopelnus Kaunui, kultūrai apdovanoti Santakos garbės ženklais, burmistro Jono Vileišio medaliais: tai Domas Akstinas, Vladimiras

Beresniovas, Dalia Poškienė, Saulius Paulius Bytautas, Perpetua Dumšienė, Valdas Kubilius ir kt. Draugijos garbės nariai yra Vytautas Kazimieras Jonynas, Levas Vladimirovas, Kazys Varnelis, Justinas Marcinkevičius, Romualdas Ozolas, Beatričė Kleizaitė Vasaris, Albinas Vaičiūnas, Henrikas Kebeikis, Gitanas Nausėda.

Bendradarbiaujame su Nacionaliniu M. K. Čiurlionio muziejumi, Kauno apskrities viešąja biblioteka, Kauno trečiojo amžiaus ir Medardo Čobuto trečiojo amžiaus universitetais, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Lietuvos universitetų moterų asociacija, Kauno technologijos universitetu, Pasaulio lietuvių bendruomene, Šveicari-

jos lietuvių bendruomene ir Šveicarijos lietuvių knygos klubu.

Galime didžiulius subūrę tokią knygų bendriją, kurių dėka leidžiami bibliofiliniai leidiniai, organizuojami tarptautiniai ekslibrisų konkursai, rengiamos unikalios parodos, bendraujama su muziejais, LR viešosiomis ir mokslinėmis bibliotekomis. Tikime, kad šiais metais mūsų skaitančiąją visuomenę pasieks ir jubiliejui skirtas leidinys – XXVII knygos mėgėjų Metraščio VII tomas, kuriam gausią medžiagą pateikė garsūs knygotyrininkai, kolekcininkai, Lietuvos viešosios bibliotekos ir draugijos nariai.

XXVII knygos mėgėjų draugija nuoširdžiai dėkoja Lietuvių fondui už paramą šiam projektui, už paramą būsimajam metraščio tomui.

Būkime ištikimi knygai, jos kūrėjams, saugokime ir gerbkime iškilių žmonių atminimą, kuriems brangus lietuviškas žodis, kalba, raštas.

Parengė XXVII knygos mėgėjų draugijos pirmininkė Dalia Poškienė

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

DIRVA
LIETUVIŠKAS TARPTAUTINIS ŽURNALAS

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLA SE - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

VALSTIETIŠKOJE DIRVOJE PUOSELĖJO LIETUVYBĖS DAIGUS

Juozas Damijonaitis
(1871–1926)

Juozas Damijonaitis – švietėjas, pedagogas, vadovėlių mokykloms autorius, publicistas, visuomenės veikėjas – priklauso tai mūsų inteligentijos kartai, kuri carinės Rusijos spaudos metais dėjo pirmuosius akmenis į tautinės mokyklos pamatus, kovojo dėl teisės vaikus mokyti gimtąja kalba. Minint J. Damijonaičio 150-ąsias gimimo metines verta prisiminti šios iškilios asmenybės nuopelnus Lietuvos švietimui ir kultūrai.

J. Damijonaitis gimė 1871 m. kovo 1 d. Antano ir Marijonos Damijonaičių šeimoje Beržiniškės kaime, Gudelių valsčiuje, Marijampolės apskrityje. Juozas buvo vyriausias sūnus. Be jo, šeimoje augo dar trys vaikai: broliai Vincas, Feliksas ir sesuo Natalija. Tėvas A. Damijonaitis vertėsi statybomis – už gautas pajamas į mokslus galėjo leisti visus tris sūnus, tik dukra Natalija liko prie ūkio. J. Damijonaitis mokėsi Višakio Rūdos pradžios mokykloje, o 1887 m. įstojo į Veiverių mokytojų seminariją.

1890-aisiais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, J. Damijonaitis, kaip ir daugelis to meto inteligentų, darbo Lietuvoje negavo, todėl buvo priverstas jo ieškoti svetur. 1890–1914 m. dirbo įvairiose

Lenkijos pradinėse mokyklose, tačiau visą tą laiką, nors gyveno toli nuo gimtinės, domėjosi įvykiais Lietuvoje, bendradarbiavo slaptose lietuvių spaudoje: „Draugijoje“, „Ūkininke“ (1893–1895), vėliau – „Vilniaus žiniose“ (1905–1906). Pasirašinėdavo, kaip tuo metu buvo įprasta, slapyvardžiais: Beržininkietis, Pusmergaitė, Pusvyris, Pusmergelė. Buvo Lietuvių mokslo draugijos (LMD, 1907) narys.

1914 m. J. Damijonaitis su žmona ir dviem dukromis grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Vilniuje.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, didžioji lietuvių inteligentijos dalis pasitraukė į carinės Rusijos gilumą ir tęsė pradėtus

juos rašyti. Tokia padėtis lietuvių inteligentiją skatino būti universalią ir imtis didesnės iniciatyvos. Rašyti vadovėlius tapo kiekvieno Lietuvos inteligento garbės reikalu ir pareiga. Šio darbo ėmėsi tokie žinomi vadovėlių autoriai, kaip Stasys Matjošaitis (Esmaitis), J. Damijonaitis, Jonas Murka, Antanas Vireliūnas, Augustinas Jakučionis, Antanas Busilas, Pranas Mašiotas ir kiti, – jie rašė vadovėlius daugiau nei vienam dalykui.

1918 m. rudenį J. Damijonaitis paskirtas LR švietimo ministerijos įgaliotiniu Kauno miestui. Nuo 1919 m. pradžios jis dirbo Kauno miesto ir apskrities švietimo instruktoriumi, o 1923–1926 m. – Kauno miesto pradžios

pradžiamokslis” buvo pirmasis mokykloms skirtas elementorius, sudarytas rašymo ir skaitymo metodu. Jame trys skyriai: ikiabėcėlinis, abėcėlinis ir skaitiniai. To nebuvo kituose, anksčiau išleistuose, elementoriuose. Sudarydamas elementoriaus skaitinius, autorius siekė duoti vaikui kuo daugiau žinių apie gimtąjį kraštą. Leidinyje gausu straipsnelių gamtos, geografijos, istorijos, lietuvių literatūros, tautosakos tematika. Be skaitymo, J. Damijonaitis pateikė įvairių gramatinių ir loginių pratybų. Tokia vadovėlio sudarymo metodika rodo, kad autorius domėjosi ir sekė žinomo rusų pedagogo Konstantino Ušinsko pradinio skaitymo mokymo metodika ir išmaniai, kūrybiškai ją pri-

ypač vertingas J. Jablonskio laiškas, adresuotas J. Damijonaičiui. Laiške J. Jablonskis prašo J. Damijonaičio savo pažįstamai Zofijai Jucevičaitėi-Nečajevienei surasti mokytojos darbą kurioje nors lenkų ar rusų mokykloje, nes „ji labai reikalinga (duonos ir) darbo”. Taip pat laiške autorius užsimena, kad būtų gerai, jei J. Damijonaitis imtųsi iniciatyvos organizuoti lietuvių kalbos kursus neseniai iš Rusijos grįžusiems mokytojams.

Dar vienas įdomus epizodas iš J. Damijonaičio gyvenimo. Nors pats 1909 m. buvo išleidęs „Trumpą lietuvių kalbos gramatiką”, 1920-aisiais J. Jablonskiui ir Kazimierui Būgai Kaune suorganizavus lietuvių kalbos kursus mokytojams, tarp klausytojų buvo ir J. Damijonaitis, tada jau ėjęs Kauno miesto pradžios mokyklų instruktoriaus pareigas. Tarp kitų dokumentų Lietuvos švietimo istorijos muziejuje išlikę tų kursų metu daryti originalūs, tvarkingi užrašai, autoriaus pavadinanti „Jablonskio pamokos”. Jie vertingi tuo, kad galime sužinoti, kokius lietuvių kalbos dėstymo metodus tuomet naudojo J. Jablonskis ir pats lietuvių kalbos vadovėlių autorius J. Damijonaitis. Kitas eksponatas – J. Damijonaičio rašinių sąsiuvinis. Šie tekstai įdomūs ne tik pažintine ar istorine prasme (pvz., rašinys „Iš Tomo Žilinsko gyvenimo”), bet ir tuo, kad kritinės pastabos parašytos ne vien J. Jablonskio, bet ir Tomo Ferdinando Žilinsko ranka.

J. Damijonaitis rūpinosi, kad lietuviški vadovėliai pasiektų ir JAV gyvenančių lietuvių vaikus. 1921 m. Čikagoje lietuvių leidybinė bendrovė „Draugas” išleido jo „Trumpą lietuvių kalbos gramatiką” (perspausdinta 1914 m. laida).

J. Damijonaičio gyvenimas ir darbai liudija apie jo atsida- vimą savo veiklai, ypač didelę pagarbą ir dėmesį lietuvių kalbai. Jo gyvenimas nebuvo ilgas, tačiau labai prasmingas. Savo pedagogine veikla J. Damijonaitis nusipelnė didelės pagarbos ir autoriteto ne tik kaip Kauno miesto pradžios mokyklų inspektorius, vadovėlių mokykloms autorius, visuomenės veikėjas, bet ir kaip aktyvus gimtosios lietuvių kalbos puoselėtojas. Neatsitiktinai Kaune, Aleksote, gatvė, kurioje J. Damijonaitis gyveno, pavadinta jo vardu.

Jūratė Jagminienė, Lietuvos švietimo istorijos muziejaus muziejininkė

Nuotraukos iš Lietuvos švietimo istorijos muziejaus fondų.

Kauno miesto pradinių mokyklų šventė. Dešinėje centre su skrybėle rankoje stovi J. Damijonaitis. Kaunas, 1926-05-30

švietėjiškus darbus. Iš pradžių J. Damijonaitis išvyko į Jaroslavlį ir evakuotoje Marijampolės berniukų gimnazijoje dėstė lietuvių kalbą. Vėliau persikėlė į Voronežą ir evakuotoje Vilkaviškio berniukų gimnazijoje mokė lietuvių kalbos, organizavo lietuvių mokytojų vasaros kursus. Dirbo Lietuvių draugijoje nukentėjusiems dėl karo šelpti.

1918 m. J. Damijonaitis grįžo į Lietuvą. Dirbo mokytoju Aleksoto pradžios mokykloje Kaune. Pirmieji nepriklausomos Lietuvos žingsniai švietimo srityje buvo nelengvi. Nebuvo mokykloms pritaikytų patalpų, o ypač trūko vadovėlių ir kvalifikuotų mokytojų, galinčių

mokyklų inspektoriumi. Šiuo laikotarpiu J. Damijonaitis faktiškai iš naujo sukūrė Kauno pradžios mokyklų tinklą. Jo pastangomis per palyginti trumpą laiką (septynerius metus) mokyklų skaičius išaugo nuo 23 iki 51. Mokyklose pagerėjo darbo sąlygos.

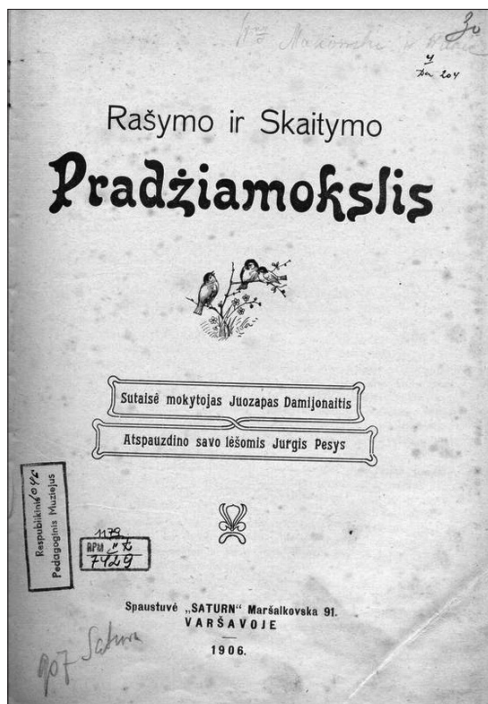
Tačiau didžiausią reikšmę Lietuvos mokyklai ir pedagoginei minties raidai turėjo J. Damijonaičio išleisti pradinėms mokykloms skirti vadovėliai. Po 1905 m. Rusijos revoliucijos J. Damijonaitis parengė visų pagrindinių dalykų vadovėlius: elementorių „ABC pradžiamokslis” (1906), kurio viršelį iliustravo Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, „Trumpą lietuvių kalbos gramatiką” (1909, penki leidimai) ir „Aritmetikos vadovėlį” (2 dalys, 1909 ir 1910). Vėliau parašė ir išleido „Aritmetikos uždavinyną” (3 dalys, 1922–1923, dvylika leidimų) bei skaitinius „Vaikų darželis” (1922).

J. Damijonaičio „ABC

taikė Lietuvos mokyklai. J. Damijonaičio išleistas lietuvių kalbos gramatikos vadovėlis buvo svarbus todėl, kad jis skleidė Jono Jablonskio sudarytos lietuvių kalbos gramatikos mokslą, terminologiją ir kūrė gramatikos mokymo metodiką. Visi šio autoriaus parašyti gramatikos, aritmetikos vadovėliai, skaitiniai buvo labai populiarūs ir plačiai naudojami tarpukario Lietuvos mokyklose ir po autoriaus mirties (1926 m.). Jie nuolatos būdavo redaguojami, taisomi, leidžiami nauji leidimai. Pasukinis lietuvių kalbos gramatikos leidimas išėjo 1939 m.

J. Damijonaitis ir J. Jablonskis buvo artimi bičiuliai. Abu atsidėję mokslui, lietuvių kalbai. Taip jau likimas lėmė, kad ir po mirties šie Lietuvos švietimo amžinojo poilsio atgulė greta Petrašiūnų kapinėse, Kaune.

Apie jų bičiulystę byloja muziejuje saugomi dokumentai, tarp kurių – vienas

J. Damijonaitis. „ABC pradžiamokslis”. Varšuva, 1906

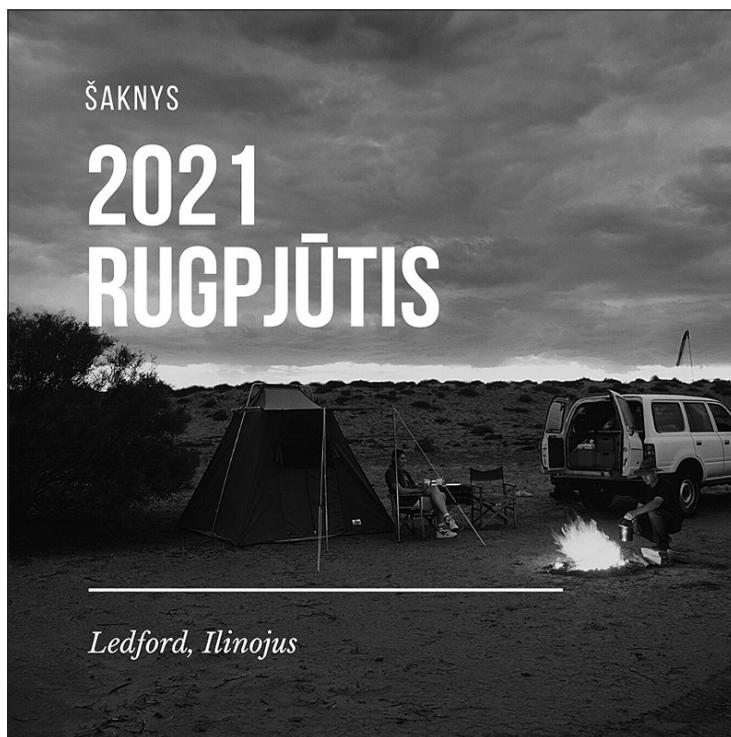
ŠAKNYS

JAV lietuvių bendruomenė kartu su JAV lietuvių jaunimo sąjunga ir parėmus Lietuvių Fondui pristato projektą „Šaknys“. Projektas vyks 2021 m. rugpjūčio 12-16 dienomis Pietų Ilinojuje. Kviečiame JAV gyvenančių lietuvių kilmės jaunimą (18-30 m amžiaus) pildyti anketą iki gegužės 30 d. Projekto metu jaunimas ieškos ir tvarkys senas JAV lietuvių kapines ir kartu su kitais komandos nariais diskutuos lietuviško paveldo išsaugojimo bei lietuviškosios tapatybės temomis. Projektas „Šaknys“ suteiks jaunimui galimybę geriau susipažinti su JAV lietuvių bendruomenės istorija, savo šaknimis ir lietuvišku paveldu, užmegzti naujas pažintis. Anketoje rasite daugiau informacijos apie projekto tikslus, apimtį ir programą:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScCXRBD3eYU-fIn7DiApIChXMsDuHvTzFO-aR26jrw92f23YTA/viewform?usp=sf_link

Projekto dalyvių sąrašas bus paskelbtas iki birželio 5 d. Anketas pildyti gali JAV gyvenantis lietuvių kilmės jaunimas nuo 18 metų.

Ieškome motyvuotų jaunų JAV lietuvių, kurie nori prisidėti prie JAV lietuvių

bendruomenės istorijos ir lietuviško paveldo išsaugojimo. 2021 m. rugpjūčio 12-16 d. jaunimo komanda Pietų Ilinojuje (Ledford) tvarkys ir pažymės lietuvių kapus ir kapines. Komandos nariai iš Lemonto į Ledford vyks kartu, transportu bus pasirūpinta. Pragyvenimas kuklus - dalyviai miegos palapinėse ir maistą gamins patys. Siekiant užtikrinti dalyvių saugumą ir sveikatą, dirbsime, leisime laisvalaikį, maitinsimės ir kečiausime mažomis grupėmis. Vakaraus vyks įvairios programos ir užsiėmimai - „laužai“, vaidinimėliai, diskusijos lie-

tuviškos tapatybės ir kt. temomis, žaidimai, mokysimės ir dainuosime lietuviškas dainas.

Šio projekto tikslai:

-sutvarkyti ir pažymėti lietuvių kapines ir kapus;

-suteikti jaunimui galimybę daugiau sužinoti apie JAV esantį lietuvišką paveldą, JAV lietuvių bendruomenės istoriją (bendruomenės steigimas, emigracijos bangos, įvairios lietuviškos organizacijos) ir gyvai prisiliesti prie jos;

-kartu analizuoti išeivijos lietuvių tapatybės klausimus ir padėti jaunimui suprasti

išeivijos istorijos išsaugojimo svarbą;

-sužinoti apie kapinių lankymo ir tvarkymo tradicijas ir jų svarbą lietuviams.

Siekiant, kad dalyvaujantys projekte būtų geriau susipažinę su jo tikslais ir JAV lietuvių bendruomenės istorija, jie dalyvaus intensyviame pasiruošimo etape. Prieš kelionę į Pietų Ilinojų vyks pasiruošimas ir akademinė dalis. Projekto dalyviai skaitys tekstus apie JAV lietuvius, ypač apie tuos, kurie įsikūrė, dirbo ir gyveno Pietų Ilinojuje. Vyks diskusijos apie kapinių lankymo ir kapų tvarkymo tradicijas bei jų svarbą mūsų tautai. Prieš išvykstant dalyviai pasiskirsytys pareigomis - maisto ruošą, įrankių inventorizavimą, fotografiją, duomenų bazės kūrimą, žurnalistiką ir saugumą/mediciną.

Norime, kad jauni lietuviai po dalyvavimo projekte turėtų naują požiūrį į lietuvišką paveldą ir į Lietuvos istorijos išsaugojimą bei puoselėjimą. Po projekto jaunimas savo bendruomenėse pristatys šio projekto tikslus, pasidalins savo patirtimi ir padės skatinti kitus lietuvius prisidėti prie JAV lietuvių bendruomenės istorijos išsaugojimo.

Svarbu pažymėti:

-Negalime dengti kelio-

„DIRVAI“ AUKOJO:

G. Balanda, Sterling Hts., MI.....	100
B. Pautienis, Richmond Hts., OH.....	100
V. Lapatinskas, Seattle, WA.....	77
Anonimas, Painsville, OH.....	50
B. Banaitis, Plymouth, MA.....	45
A. Baliunas, Cleveland, OH.....	20
M. Pautienis, W. Barnstable, MA.....	20
A. Giedraitis, Willowick, OH.....	10
R. Zavodny, Maple Hts., OH.....	5

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

nių išlaidų tiems, kurie turės į Čikagą atvykti iš kitų valstijų ar miestų;

-Lietuvių kalbos mokėjimas nebūtinas, norint dalyvauti projekte;

-Gyvensime kukliai - miegosime palapinėse, valgysime ir dirbsime lauke.

Loreta Timukienė

ATKURTI ŽEMAITIJOS VERSALIŲ VADINAMI MYKOLO OGINSKIO RŪMAI PLUNGĖJE LAUKIA LANKYTOJŲ

Mykolo Oginskio rūmai.

Žemaičių dailės muziejaus nuotr.

Nuo gegužės 22 d., šeštadienio, visuomenei duris atveria rekonstruoti ir atnaujinti kultūros ir mokslo mcenato kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmai Plungėje, praneša Kultūros ministerija.

„Nuo šiol rūmuose sukurtos galimybės ne tik skleisti elitinei kultūrai, bet ir patraukliomis formomis naujai pristatyti Oginskių sukauptas meno vertybes, Mikalojaus

Konstantino Čiurlionio kūrybinio kelio pradžios pėdsakus Plungėje, 20 a. Lietuvos dailininkų, ypač žemaičių, kūrybą, muziejuje saugomą archeologijos kolekciją.

Atkurtose erdvėse bus galima vykdyti edukacines programas, mokslines konferencijas, meno ir kultūros istorijos informacijos kaupimą bei sklaidą“, – sakė čia įsikūrusio Žemaičių dailės

muziejaus direktorius Alvidas Bakanauskas, kviesdamas apsilankyti atnaujintuose 19 a. kunigaikščių Oginskių statytuose reprezentaciniuose rūmuose, vadinamuose Žemaitijos Versaliu.

Įgyvendinant projektą „Plungės dvaro sodybos Mykolo Oginskio rūmų rekonstravimas ir modernizavimas, kuriant aukštesnę kultūros paslaugų kokybę“, 2019–

2021 m. atlikti M. Oginskio rūmų tvarkybos, restauravimo, remonto darbai: sutvarkytas rūsys, šešios salės, pagal turimą ikonografinę medžiagą atkurta rūmų biblioteka su baldais, sutvarkyta vakarinės dalies mansarda, laiptinė, pakeistos durys ir langai didžiosios salės, fojė bei antrojo aukšto balkono salėje, pakeista dalis stogo dangos.

Taip pat įsigyta bei įrengta viešųjų kultūros paslaugų teikimui reikalinga įranga: interaktyvūs stendai, bibliotekos interjero, rūmų virtuvės įranga, liftas, keltuvas, kilnojama lauko estrada, edukacinės klasės įranga. Į išskirtines rūmų erdves grįžo kunigaikščių Oginskių laikų menantys meno kūriniai.

Projektui įgyvendinti Kultūros ministerija skyrė beveik 740 tūkst. eurų ES struktūrinės paramos lėšų, dar 491,7 tūkst. eurų prisidėjo vietos savivaldybė. Tai – baigiamasis pagrindinio M. Oginskio rūmų pastato atnaujinimo ir autentiško atkūrimo, vykusio nuo 2010 m., etapas. Šiuo metu taip pat vykdomas Plungės M. Oginskio dvaro sodybos žirgyno pastato pritaikymo visuomenės kultūros ir rekreacijos reikmėms projektas. **LRT**

SEIMO KULTŪROS KOMITETO VADOVO PASIŪLYMAI

Seimo Kultūros komiteto vadovas konservatorius Vytautas Juozapaitis siūlo Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme įtvirtinti kultūros kelius. Komiteto vadovas pažymi, kad dabartiniuose įstatymuose nėra apibrėžtos sąvokos, kas laikoma kultūros keliu, nenustatyti jo lygiai, sertifikavimo sąlygos.

Įstatyme V. Juozapaitis siūlo apibrėžti, kad kultūros kelias yra kultūros, švietimo, kultūros paveldo ir turistinio bendradarbiavimo projektas, kuriuo siekiama populiarinti su istoriniu keliu, išskirtinės svarbos asmenybe ar reiškiniumi susijusius turizmo maršrutus.

Būtų nustatyti keturi kultūros kelio lygmenys – regioninis, nacionalinis, tarptautinis ir Europos Tarybos kultūros kelio lygmuo.

Šiuo metu kultūros keliai yra apibrėžiami kultūros bei ekonomikos ir inovacijų ministrų patvirtintoje „Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepcijoje“.

Kaip pažymi V. Juozapaitis, ši kultūros kelių sistema yra neišbaigta: joje nėra nuorodos į Europos Tarybos kultūros kelius, nors Lietuva yra prisijungusi prie šio susitarimo. **LRT**

BAIDARININKAS MINDAUGAS MALDONIS IŠKOVOJO OLIMPINĮ KELIALAPĮ

Visose olimpinėse žaidynėse po nepriklausomybės atkūrimo dalyvavę Lietuvos baidarių ir kanojų irklautojai tęsia tradiciją. Paskutinėse atrankos varžybose į Tokijo olimpinės žaidynės kelialapį Lietuvai iškovojęs **Mindaugas Maldonis**.

Barnaule (Rusija) vykstančiose pasaulinėse atrankos varžybose M. Maldonis triumfavo vienviečių baidarių 200 m distancijoje. M. Maldonis nuotolį įveikė per 36,107 sek. ir artimiausius varžovus aplenkė paskutiniu yriu. Antrą vietą užėmusį ukrainietį **Olehą Kucharyką** nugalėjo prano tik 0,16 sek. Trečioje vietoje likęs portugalas **Kevinas Santsos** lietuviui pralaimėjo 0,17 sek. Olimpinį kelialapį laimėjo tik finalo nugalėtojas.

„Kokios lenktynės! Kai stovi prie starto linijos, tai viskas ramu. Bet kai ateina vėjo gūsis ir pučia į tave, tikrai labai sunku. Distancija pasidaro ilgesnė ir daug sunkiau irkluoti“, – iškart po starto sakė M. Maldonis.

Olimpinis kelialapis atitenka ne asmeniškai sportininkui, o šaliai. Kuris Lietuvos bai-

darininkas vyks į Tokiją, paaiškėjo gegužės 22 d. Barnaule vykusiose pasaulio taurės varžybų finale.

„Pagal federacijos nustatytas taisykles, į olimpinės žaidynės vyksta tas baidarininkas ar kanojininkas, kuris tarpusavio varžybose iškovos dvi pergales. Arturas Seja prieš Mindaugą Maldonį laimėjo Lietuvos taurės varžybose, bet pasaulio taurės etape Sege de aukštesnę vietą užėmė M. Maldonis. Dabar rezultatas yra lygus 1:1. Viską lems vykstantis pasaulio taurės varžybų finalas. Kuris baidarininkas užims aukštesnę vietą, tas ir iškovos teisę startuoti Tokijo olimpinėse žaidynėse“, – teigė Lietuvos baidarių ir kanojų irklavimo federacijos generalinis sekretorius ir sprinterių treneris Romas Petrukanecas.

Gegužės 21 d., penktadienį vykusiame pasaulio taurės atrankos plaukime abu lietuviai užėmė pirmąsias dvi vietas ir tiesiogiai pateko į finalą. A. Seja finišavo pirmas 36,577 sek., antrą vietą užėmęs M. Maldonis atsiliko 0,16 sek.

Gegužės 22 d., šeštadienį vykusiame pasaulio taurės

Baidarininkas Mindaugas Maldonis.

Jurijaus Vaščenkovo nuotr.

varžybų finale M. Maldonis atlaikė A. Sejos konkurenciją ir apgynęs savo iškovotą kelialapį užsitikrino teisę atstovauti Lietuvai Tokijo olimpinėse žaidynėse. Vienviečių baidarių 200 metrų rungtyje Mindaugas finišavo pirmas (36,41 sek.), o A. Seja – ketvirtas (36,74 sek.).

Kitiems Lietuvos atstovams nepavyko iškovoti olimpinį kelialapį. Vienviečių baidarių 1000 m distancijoje trečią vietą užėmė Andrejus Olijnikas. Nuotolį lietuvis įveikė per 3 min. 45,919 sek. A. Olijnikas nuo nugalėtoju tapusio ir vienintelį bilietą į

Tokiją iškovojusio kino Dong Zhango atsiliko vos 0,7 sek.

Vienviečių kanojų 1000 m distancijos finale septintą vietą užėmė Vadimas Korobovas (4 min. 22,526 sek.). Vienintelį kelialapį laimėjo moldavas Sergejus Tarnovščis (4 min. 14,861 sek.). www.ltok.lt

LIETUVOS PARALIMPIETIS EDGARAS MATAKAS – TRISKART EUROPOS ČEMPIONAS

Edgaras Matakas.

Stop kadras

Lietuvos paralimpietis **Edgaras Matakas** trečią kartą tapo Portugalijoje vykstančio Europos žmonių su negalia Europos čempionu.

Regėjimo negalią turinčiam 22-ėjų kauniečiui ketvirtadienį nebuvo lygių S11 klasės 100 metrų plaukimo laisvuju stiliumi rungtyje. Ramūno Leono treniruojamas sportininkas namo į Lietuvą grįš iš viso net su trimis aukso medaliais.

E. Matakas savo varžovus Funšalio baseine turėjo gero kai įbauginti jau atrankoje, kai uraganiniu greičiu įveikė distanciją ir užfiksavo asmeninį bei Lietuvos žmonių su negalia rekordą – 59.73 sek. Artimiausią varžovą iš Ispanijos Elvirą Canterą lietuvis aplenkė daugiau nei dviem sekundėmis ir laimėjo atranką.

Finale E. Matakas pademonstravo dar didesnę tempą ir

antrą kartą per dieną pagerino asmeninį savo rekordą – 58.83 sek. Nė vienas varžovas nepriėjo lietuviui, kuris iškovojęs aukso apdovanojimą.

Sidabras atiteko ukrainiečiui Mychailo Serbinui (1:00.19 sek.), o bronza pripuošė lenkas Wojciechas Markovskis (1:00.77 sek.).

Ramūno Leono auklėtiniui tai jau trečias auksas šiame Europos čempionate. Pirmąją varžybų dieną lietuvis buvo greičiausias 50 metrų laisvu stiliumi rungtyje ir rimtai kėsinosi į Senojo žemyno rekordą. Gegužės 18 d., antradienį E. Matakas visus varžovus paliko

už nugaros plaukdamas 100 metrų krūtine.

„Važiuodamas čia tikrai nesitikėjau trijų aukso medalių. Tikslas buvo pasigerinti asmeninius rezultatus ir priartėti prie paralimpinių žaidynių. Jau tie pirmi du aukso medaliai buvo kažkas neįtikėtino. Bet kai šį rytą per atranką pirmą kartą praplaukiau greičiau nei per minutę, tada užsinorėjau daugiau, nenorėjau praleisti tokios progos laimėti Lietuvai dar vieną aukso medalį“, – įspūdžiais dalijosi E. Matakas.

E. Matakas trofėjų kolekcijoje yra ir pasaulio čempionato auksas, 2017 m. iškovotas Meksikoje plaukiant 50 metrų laisvu stiliumi bei bronza 100 metrų laisvu stiliumi distancijoje.

Gegužės 20 d., ketvirtadienį Funšalio baseine startavo dar viena Lietuvos paralimpinės rinktinės plaukikė Gabrielė Čepavičiūtė. Judėjimo negalią turinti Rasos Mažutaitienės auklėtinė S6 klasės 50 metrų laisvu stiliumi rungtyje užėmė šeštą vietą – 44.17 sek. Tai – asmeninis plaukikės ir Lietuvos žmonių su negalia rekordas. **LRT**

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA girdima antradieniais 9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687. Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

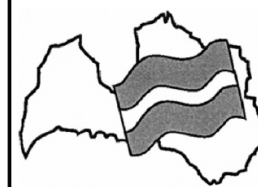
William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuootojai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama, Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

Latvian Cleveland Credit Union

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM

Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:

www.latvianclevelandcu.org

www.facebook.com/latvianclevelandcu

